

MLADIKA

Izhaja 20. vsakega meseca.

Uredništvo in upravnništvo je v
Gorici, Gosposka ul. 2 (knjigarna).

Stane celoletno 8 Lir

Definsko blagovestje.

(Legenda.)

Napisal Venceslav Belè.

Beseda deci.

Pozdravljene nebeške ve livade,
ki večnega življenja moč rodite
in v čarobajnem cvetju zelenite,
sladkoduhteče in na veke mlade!

Oj srečne ovčke, ki le od naslade
livad nebeških vekomaj živite
in drugih si sladkosti ne želite:
izpolnjene so vam najslajše nade!

Oj deca - ovčke, skupaj prihitite,
Pastirček - Jezušček med vas prišel je,
pozdravite lepò ga, počastite!

Razkrite mu vse svoje srčne želje:
»Med ovčke svoje sprejmi nas!« — prosite!
»V livad nebeških vodi nas veselje!«

Blagovestje.

I. Božji dan.

Nebeški pašniki in pastirji.

Prek vseh planjav nebeških in poljan
razlit zelenovalovit je gaj,
kot samo morje širen in prostran.
Valovje se peni, razcvita v cvetje
in cvetje razkipeva v božji raj,
v duhteče in cveteče mladoletje,
v nebeškobajni, večnotrajni maj,
ki z zlatosolnčnim plaščem ves odét je.
Kot kopale bi bele golobice
v valov zelenih se penečem cvetju,
in pasejo prebele se ovčice
po gajih teh v cvetečem mladoletju.
Trije pastirji pasejo to čredo

z ljubeznijo in z milo le besedo:
med njimi prvi je Pastir-vodnik,
to Jezušček je, ljubi naš Božiček,
a-njemu je pastirček - pomočnik
ves moško-resni Janezek-Krstniček,
in drugi pomočnik Davidek mali,
Izajev sinček je ta deček zali.
V pomoč Bog Oče tem pastirčkom daje
od angelčkov nebeških brez števila,
ki angelsko-brzoleteča krlla
jih nosijo nad čredo kot čuvaje.
A štari svetí Peter je ovčar,
on Jezuščkov nebeški je hlevar.
Če Jezuščka na paši včasih ni,
prevzame on nad čredo vse skrbi;

in kadar Jezušček se vrne s paše,
skrbno on Petru čredo izroči,
lepó, prijazno ga nagovori:
»Oj ljubl sveti Peter, v varstvo Vaše
izročam jagnjeta in ovce svoje;
le skrbno, prosim Vas, mi jih varujte,
z očesom paznim mi nad njimi čujte
in ne pozabite, da so — vse moje!
In, prosim, jemljite še to v obzír:
en hlev naj bo, ker je le en pastír!
Le jaz ovčic sem vseh Pastir-lastnik,
vsak drugi mi je samo pomočnik!«
Prijazno se nasmehne sveti Peter,
poboža mehko s trdo-ga dlanjo,
prikíma ljubko s sivo mu glavó,
da šopek las se razígra mu v veter.

Sveto jutro.

Ko zjutraj vstaja zorna zarja z morja,
da radosti zardé nebes obzorja
in zapojó nebeški petelin
jutranjo pesem božji vsej družini,
že stari sveti Peter bridko plaka,
kot vsako jutro, ko ta spev dočaka;
ker spati več ne more vsled starosti,
on vsako noč prav resno premišljuje
vse stare grehe in jih objokuje
s solzami grenkimi v srčni bridkosti:
In komaj sveto jutro zlatomilo
se na nebeškem svodu je zbudilo,
že angel Gabríjel zapel Devici
Mariji je pozdrav, nebes kraljici:

Angelov pozdrav.

»O Marija, počesčena,
polna milosti, dobrot!
Tebi slična ni nobena,
vedno je s Teboj Gospod!
Blažena si med ženami,
blažen Tvoj presveti sad
Jezus Kristus, sam Bog z nami,
božjih milosti zaklad!«

Marijin slavospev.

Marija kot molitvico jutranjo
Nato zapoje pesmico vsakdanjo:

»Gospoda duša mi poveličuje
in v svojem Bogu se moj duh raduje!

Ozrl se je na mlkost deklet svoje
na veke slavljeno ime bo moje!

On storil mi velike je reči,
njegova moč presega vse moči.

Česčeno, sveto njemu je ime,
usmiljen vsem je, ki se ga boje.

On z roko svojo kaže silno moč,
bedake razkropi v njih misli noč.

Mogočneže s prestola ponižuje,
ponižne na prestole povljuje.

Z dobrotami obkłada vse trpine,
a praznih rok on pušča bogatíne.

Sprejel služabnika je Izraela,
z usmiljenjem vrši vsa svoja dela:

tako obljubil našim je očetom
in Abrahamu, zvest svojim obetom.

On naš Gospod in Bog je od nekda
in zvest ostane nam na vekoma!

Amen!«

Jezušček.

Brž ko Marija pesmico odpoje,
buditi gre preljubo dete svoje;
prekriža mu, poljubi čelo belo,
poboža lice v spanju mu zardefo;
odmoli z njim tri zlate Očenaše
in ga nahrani iz kristalne čaše
z medeno roso in nebeško mano
in ga pospremi v véliko dvorano,
poklonit se nebeškemu Očetu,
ki tam s prestola vlada vsemu svetu.
Pokloni Jezušček se mu globoko
in prav spoštljivo mu poljubi roko
in sveto jutro iz srca želi mu
in prosi, blagoslov naj podeli mu.
In ko Bog Oče ga blagoslovi,
on k staji Petrovi brž odhiti.
In stari Peter, ki ga zvesto čaka,
odrlva naglo mu zapah ovčnjaka.
Kot bi iz vreče stresal perje belo,
kot bi snežink zaloge vse odpiral
in z njimi zelenečo plan zastiral,
tako iz staje vsipa se krdelo
ovčic prebellh — Jezuščkova čreda,
katero on z ljubavjo nežno gleda,
kako ga vsa preblážena pozdravlja
in rajskih gajev pašnike poplavlja.
Jih tisočev stoštirinštirideset je,
ki razprše se v plan kot nežno cvetje;
razpenjajo zeleni se valovi
in beli vzklijejo po njih cvetovi.

Nadaljevanje sledi.

Vera in Cerkev za delavski stan.

Apologetične misli. Razbral L. C.

Nova doba. — Liberalna načela.

Zvezda vodnica te dobe je vsestransko in neomejena svoboda; najvišji ideali pa hlepenje po blagu in po slavi. Nebrzdana konkurenca, ki dela rise in tigre iz ljudij, kadar se ženejo za dobiček, je razbila še zadnje ostanke prejšnje krščanske skupnosti in vzajemnosti, ki je toliko dobrega storila za delavski stan v ceilih in gospodarskih zadevah. Lakomnost je z velikim razmahom razprostrla svoje peruti črez vse socialne sloje. V divji tekmi za dobiček in za obstanek je pa seveda podlegel šibkejši: delavec. In da ne bi krščanstvo s svojimi dobrodelnimi napravami in s svojo gospodarsko organizacijo, katera vedno brani šibkejšega proti močnejšemu, zopet iztrgala liberalnim mogotcem iz pesti že skoro ugrabljeni plen, je hotel liberalizem krščanstvo kratkoma odpraviti, češ da moderna veda tako zahteva. Tako je nenasitni kapitalizem vedno hujše zadiral svoje kremplje v delavsko meso.

Zle posledice.

Današnja socialna mizerija je otrok prejšnje liberalne dobe. »Sto let sistematičnega gospodarskega liberalizma in razbiti so bili srednji stanovi — kmetje in obrtniki; zagospodaril je pavperizem — splošno obubožanje, zlasti po industrijskih krajih; zavlada je v proizvodnji anarhija — gospodarske krize; razdivjala se je sovraštvo stanov — socialna demokracija.« (Dr. A. U. Sociologija str. 241.).

»Ljudje so živeli brez Boga in brez strahu božjega, zato pa tudi brez poštenja in ljubezni. Močnejši je zatiral slabotnega, bogatin pa vse stanovce, ki niso imeli denarja. Omagali so delavci v tvornicah milijonarjev, omagali mali obrtniki in rokodelci pod pestjo bogatih podjetnikov. Delavec je imel le to svobodo, da je moral delati za vsako ceno. Zaslužil pa je toliko, da je mogel s svojo družino le hirati in umirati.« (Dr. Pavlica: »Socialno vprašanje« str. 108.)

Propad kmetiškega stanu.

Omagali so kmetje. Liberalizem namreč ni osvobodil le kmetov, temveč tudi zemljo in dom. Če je osebna svoboda sicer povišala veselje do dela in tako tudi produktivnost zemlje, je pa bila svoboda zemljišča kmetu često le v pogubo.

Svoboda je kmeta zavedla, da je začel v stiski ali pa tudi iz lahkomyšelnosti, zapravljalivosti in potratnosti zemljišče razkosavati, razprodajati in obremenjevati z dolгови. Začel se je pravi promet s kmetiškimi domovi, s tem pa propad kmetiškega stanu.

Krivo je bilo tega tudi dedno pravo, ki je je uveljavil liberalizem. Dediči po tem pravu, ako ni oporoke, enako dedujejo in tako mora glavni dedič povečini ali dom tako razkosati, da se noben del ne more vzdržati, ali pa neprimerno težko za- dožiti.

Liberalizem je odpravil tudi zakone proti oderuštvi in tako izročil uboge kmete, ki so potrebovali kredita, na milost in nemilost oderuhom.

Kmetovi škodljivci.

Uvedel je razbrzdano konkurenco v gospodarstvo in tako vrgel kmeta v brezupen boj s kapitalizmom. Špekulantje so smeli z lažnjivimi telegrami in poročili iz Amerike, Avstralije in drugod nekaznjeno in neovirano dokazovati, kako bogata je ondi letina, in cene žitu padajo in padajo na nečuvveno nizko ceno. Ko so si ti špekulantje potem s cenim nakupom napolnili ogromna skladišča, pa so zopet z lažmi opisovali, da je suša ali povodenj ugonobila cele pokrajine, da bo žitna letina zelo slaba, in cene zopet poskočijo, špekulantje so si polnili blagajne, ubogi kmet pa je trpel, ker je moral svoj pridelek prodati po nizki ceni, a kupovati svoje potrebščine za visoko ceno.

Liberalizem je s svojim evangelljem o neomejeni svobodi in uživanju tudi pravno izkvaril kmetiško ljudstvo. Liberalna gosposčina je odvalila mnoge družine dela, zamenjala staro, preprosto življenje z dragim in potratnim ter tako spravila mnogo najlepših kmetiških domov na kant.

Obenem je začel liberalizem vabiti selske delavce v mesta in tujino; tako je podražil kmetiško delo, obtežil obdelovanje zemljišč in zopet povečal gospodarsko zlo.

Laži - napredek.

Temu zlu se je pridružilo še drugo zlo. Dasi je liberalizem imel vedno izobrazbo in napredek na jeziku in je naložil v izobraževalne namene kmetiškemu ljudstvu težke davke, se ni veliko zmenil za resnično izobrazbo ljudstva in ni ničesar

storil za njegov gospodarski napredek. Tako je kmet, sam sebi prepuščen, zaostal za napredkom časa, nezmožen za konkurenčni boj z liberalnim kapitalizmom, ki ga je izžemal.

Zemljiška odveza je prinesla kmetiške-mu stanu res svobodo, a ni mu prinesla zaželjene in obetane sreče. Svoboda mu je potisnila silno neljub spominek v roke — namreč davčno knjižico. Postal je res prost, tako sicer, da se ni nihče zanj brigal ne država ne kdo drugi izmed liberalnih odrešiteljev. Pomagati si je moral sam, kakor je pač vedel in znal, zraven pa nositi velika davčna bremena.

Kako je kmet v tej dobi propadal, dokazujejo posebno sledeča dejstva: število kmetiškega stanu je padalo od leta do leta; vse dežele in posebno tudi slovenske pokrajine so izkazovale ogromna števila izseljencev, ki so si iskali v tujini kruha, ki ga jim rodna zemlja ni mogla dati; dolgovi kmetiških domov in posestev so se namnožili do naravnost strašnih svot. Le en primer: V bivši Avstriji je znašal leta 1858 — hipotečni dolg okrog 2244 milijonov kron, leta 1905 pa okrog 8000 milijonov kron.

Od tega dolga ga je bilo celi dve tretjini na malih kmetiških zemljiščih. Kakšne svote so požrele potemtakem samo obresti od tega strašnega dolga! Po statističnih podatkih je bilo v bivši Avstriji prodanih v letih od 1878.—1892. vsako leto do blizu 10.000 kmetij na dražbi. (Po Dr. A. U. »Sociologija«, str. 713.—717.).

Pravi kmetov prijatelj.

Pa čemu bi razvijali to žalostno sliko dalje? Danes, ko se je nesrečni liberalizem preživel in ga proklinjajo celo njegovi nekdanji vneti zagovorniki, moremo le z velikim zadoščenjem ugotoviti, da je bila Cerkev njegova največja nasprotnica od začetka; klicala je neprestano: »Gorje krivim prerokom!« Zato pa je bil njen delež skozi celo stoletje: sovraštvo in preganjanje. Vsaka vasica je imela svoje liberalne kričarje, ki so metali gnojnico na Cerkev in njene ustanove. Vse kar je Cerkev rekla ali naredila, četudi je bilo v največjo korist ljudstva, je veljalo za srednjeveško mračnijaštvo in nazadnjaštvo.

In v resnici? Udarjali so po Cerkvi, a zadeli so sami sebe, še bolj pa od sebe zapeljane uboge delavske vrste, ubogi proletarjat.

Če primerjamo to dobo s srednjeveško, moramo reči, da je bil proletarjat šestnajstega veka neprimerno na boljšem nego sedanji. »Tako ponosnega in imovitega, tako veselega, da ne rečem razposajenega delavskega ljudstva kakor v XIV. in XV. stoletju ni bilo ne prej ne poznej.« (Dr. J. P. »Soc. vprašanje« — str. 97.). Robstvo fev-

dalno (grajščinsko) nikakor ni bilo tako kruto kakor je robstvo kapitalistično. Prej je bil kmet stalen, sedaj ima svobodo, da ga lahko prežene vsak oderuh. Zgodovina uči, da se je takrat še revež lahko najedel mesa in drugih jedi, kolikor je hotel, sedaj strada na milijone lačnih proletarcev. Prej je bilo seveda težavno delati roboto in odradovati desetino, a še hujše je, stradati brez dela. Ni bilo prijetno, biti navezanemu na dom brez prostosti, a hujše je, kot izgnanec iskati kruha onkraj morja. (R. Kat. I. 1896. str. 407.).

Da bi bilo človeštvo poslušalo klic sv. Cerkve, ki je svarila pred liberalnimi nauki, nikdar ne bi imeli današnje neznosne mizerije in modernega suženjstva, v katero je liberalizem pahnil delavske sloje.

Delo Cerkve.

Dasli so ostali klici Cerkve brezuspešni, je pa le ta vendar poskušala storiti za človeštvo vse, kar je bilo v njeni moči in to navzlic najhujšemu nasprotovanju. Ostala je vedno tam, kjer je bil njen začetnik Jezus Kristus: vedno med trpečimi ljudmi, vedno med delavstvom, enako vneta za njega dušni kakor tudi vsestranski gospodarski napredek.

Ponavljala se je v XIX. stoletju neprestano slika, ki nam jo opisuje danski pešnik Jørgensen v svojem pesniško navdahnjenem življenjepisu sv. Petra. Pripoveduje: »Na svoji apostolski poti priroma sv. Peter v večno mesto — Rim. Ko stopi na trg, vidi mimoidočo trumo revežev, pohablencev in starcev, odločenih, da jih zapade na morje z ladjo brez vesel in jader. Apostol poizveduje po usodi teh revežev ter zakliče: »Prišel sem prepričan, da bi bili ti ubogi ljudje, ki so jih peljali ravnokar mimo, tako sramotno umorjeni.« (J. Jørgensen, Römische Helligbilder, Einsiedeln, 1906, str. 34.).

In mi vemo, da je krščanstvo doseglo, kar poudarja apostol. Krščanstvo je rešilo človeštvo iz poganškega suženjstva.

Ko je tedaj začelo v 19. veku moderno poganstvo liberalizma svojo kruto vlado, vstalo je proti njemu krščanstvo in rodilo može, ki so klicali kot apostoli svetu, da je rešitev socialnega vprašanja le v moči svetle vere in na verski podlagi zasnovane organizacije. (Primeri: »Društvo gov.« III. str. 199!) Naj omenim le nekaj slavnihi mož!

Katoliški socialni in politični program.

Prvi katoliško socialni program je sestavil mogunški škof Kettele. Za dva ideala se je

boril celo življenje: za pravice sv. Cerkve in za pravice ubogih. Krščanski program je zagovarjal tako odločno, pa tudi s takim uspehom, da so mu radi njegove neustrašenosti nasprotniki nadeli ime »bojevitega škofa«. V svoji gorečnosti za ljudski blagor je napisal prelepe besede: »Ali naj mirno gledamo, da gine naše ljudstvo in da ga vrhutega še slepe, češ to je napredek, svoboda in prosveta? Ne smemo! Kristus nam odgovarja v vseh velikih vprašanjih, tudi v vprašanju o krutosti. Krščanstvo je razbilo staro sužnost in vrnilo vsem ljudem človeške pravice in človeško čast. Rešiti more tudi delavski stan iz nove sužnosti.« (W. E. Ketteler, die Arbeiterfrage und das Christentum str. 97-148). Tako je Ketteler govoril, tako tudi deloval.

Da bi pa dal svojim idejam močno parlamentarno oporo, načrtal je tudi socialno-politični program katoliške stranke na Nemškem. Njeni poslanci, katerih zborniška skupina se imenuje »centrum«, so prvi sprožili in predlagali zakone v varstvo delavcev. In nemški delavci se imajo njim zahvaliti za zakone o svojem varstvu in zavarovanju.

Ketteler si je nabral s svojim neumornim delom za delavske stanove toliko zaslug, da mu je zgodovina dala časten priimek »očeta krščanskega socializma« in da je rekel o njem socialni in delavski papež Leon XIII.: »On je bil moj velik prednik.«

Enako sloveče je v Nemcih tudi ime Adolfa Kolpinga, ki se je žrtvoval za povzdigo rokodelskega stanu. Bil je prepričan, da se Cerkve ne more in ne sme odtegniti socialnemu vprašanju, da ne sme prepustiti javnega življenja svojim sovražnikom in da se zato ne sme ustrašiti boja. Zasnoval je mogočno organizacijo krščanskih rokodelcev (mojstrov, pomočnikov in vajencev) ter se boril za njihove pravice. Toda predaleč bi šlo, ako bi hoteli le na kratko opisati njegove zasluge v prid rokodelcem.

Socialni papež.

Zato naj že imenujem ime papeža, ki bi ga moral vsak delavec izgovarjati z največjim spoštovanjem, ime Leona XIII. socialnega papeža.

Leon je s svojimi okrožnicami »o delavskem vprašanju« z dne 17. maja 1891 in »o kršč. demokraciji« z dne 18. januarja 1901 zainteresiral vesoljni svet za težnje in potrebe delavskega stanu in obenem načrtal njega krščanski program. Zaklical je svetu mogočno besedo: »Skrb za srečo ubožnega ljudstva je stroga dolžnost za vse, ki imajo kakšno veljavo v družbi, bodisi po dostojanstvu, ali po bogastvu ali po izobrazbenosti.«

»Vpliv Leonovih okrožnic je bil mogočen. Prej speče sile so se zgenile; začelo se je po vseh deželah veselo krščansko-socialno delo. Še celo liberalne stranke se niso mogle dalje ustavljati socialni misli in so začele širiti in poglobljati zadržano delo in socialno izobrazbo kot odpor in protitež proti mogočni krščanski ideji in organizaciji.«

Probuja na Slovenskem.

V Slovencih je dobil Leonov program velikega apostola v nepozabnem Dr. Kreku. Sedanjí škof krški Dr. Mahnič in blagopokojni kardinal Missia; tedaj kot škof ljubljanski, sta zbudila med Slovenci katoliško zavest in pospešila politično organizacijo katoliških Slovencev, dr. Krek pa je na tako pripravljenih tleh začel kršč. socialno organizacijo. (Primeri Dr. A. U. »Sociologija« str. 463.—508.)

Podali smo tu le v splošnem in samo nekaj pregleda o skrbi in prizadevanju Cerkve za delavske stanove. Ker pa pišemo slovenskim delavcem, hočemo o krščanski socialni organizaciji na Slovenskem v obče kakor o delavski organizaciji kot taki spregovoriti v posebnem članku.

Kosec.

Kosec mlad je zgodaj vstal,
po stezici gre;
rožice, oj rožice,
vam preti gorje!
Cvele več ne boste ve
krasile polje,
stavile ne bodo vas
deklince v lasé.
Pokošene boste, oh

vprek ležale vse,
žalostno jokale se,
ve ubožice.
Kosec mlad je zgodaj vstal,
po stezici gre;
rožice, oj rožice,
vam preti gorje!
vam preti gorjé!

Dragotin Gerželj.

„Svoboda je luč“.

Nekaj iz najnovejše zgodovine kat. Cerkve.

I. K.

Dne 13. julija 1914, to je ravno trinajst dni po prej, nego je izbruhnila pri nas vojna proti Srbiji in ob enem svetovna vojna, pričelo se je v južno-ameriški državi Mehiki kruto preganjanje katoliške cerkve, ki se še do danes ni do cela potolažilo. Po prizadevanju predsednika severnoameriških združenih držav, svetovnoznane Wilsona, moral je katoličanom precej pravilni, predsednik mehiške ljudovlade, Huerta, deželo zapustiti. Stem je bilo 14 milijonov katoličanov na mlkost in nemilost izročeni brezvestnim in podivjanim roparskim tolpom, ki so tvorile komaj dva do tri odstotke prebivalstva. Dne 14. avgusta 1914 je vkorakal v glavno mesto Mehiko Wilsonov varovanec, general Carranza. Stem je prišla na krmilo stranka najhujših sovražnikov cerkve. Kadeče se razvaline, oplenjena mesta in samostani, onečaščene cerkve, trpinčeni in umorjeni duhovniki, oskrunjene ženske in redovnice, — to so bili sledovi, s katerimi je bila zaznamovana pot do Carranzovega prestola.

Prva doba grozodejstev in strahovlade je trajala od avgusta do novembra l. 1914. Redarstvo so razpustili, vojna sodišča odpravili; onega, ki ni bil novi vladi po misli, so kar zgrabili, postavili ga k sten in ustrelili. Tako je umrlo mnogo najppljvnejših meščanov; 60 do 70 tisoč Carranzovih razbojnikov je držalo v strahu vse. Nikogar življenje, premoženje, žena ali hči ni bila več varna; vsak je ropal, izsiljeval, moril, onečaščal brez skrbi in strahu. Carranza pa je bil tako nesramen, da je uprav tačas brzojavil v svet, kako je v Mehiki vse »v najboljšem soglasju in najlepšem miru.«

Za nadškofa v Mehiki je postavil nekoga, ki je bil popolnoma slepo orodje v njegovih rokah. Takoj je vrgel v ječo trideset duhovnikov, redovnice je izgnal, redovnice so se morale pa poskriti. Katoliške šole je dal zapreti, prav tako tudi 70 cerkv v glavnem mestu; katoliške časnike je zatrl, bogato knjižnico jezuitov sežgal, krasno cerkev sv. Brigite izpremenil v hlev in dan na dan dajal nove razglase in odredbe proti verskim vajam, cerkvi in duhovnikom.

Nič boljše, kakor v glavnem mestu, se ni godilo po provincijah. V Toluči je izšla postava, po kateri je bilo prepovedano pridigati, postiti se, plačevati štolnino, dajati podpore duhovnikom, jih pozdravljati, nositi otroke h krstu, mrlične cerkveno pokopavati, brati ob delavnikih sveto mašo. In tudi nedeljsko službo božjo je ta postava malo-

dane onemogočala. Za tistega, ki bi šel k izpovedi, in za duhovnika, ki bi si upal koga izpovedati, je bila določena smrtna kazen.

— Namestnik v Tamanlipa je pisal generalnemu vikarju, da mu mora takoj izročiti ves denar iz škofove blagajne, drugače ga da obesiti na najvišje drevo na mestnem trgu. Kakšen namen zasledujejo revolucionarji, je uprav ta namestnik odkrito povedal z besedami: »Proč z rimsko-katoliško cerkvijo! Proč z duhovniki! Proč z vero v Boga!« — Nek drug namestnik je imel posebno veselje v tem, da je kar sam trpinčil duhovnike in so morali na vrvi privezani letati za njim, ko je jahal na sprehod. V Puebli so uporabljali stolnico, eno najlepših cerkv v Ameriki, kot javno lopo, na izpovednice so naslikali framazonske znake; kapelo jezuitskega kolegija pa so rabili za razuzdane ponočne orglje in imeli pri tem namesto Kristusove podobe na altarju javno vlačugo.

Redovnice so ponižali do navadnih suženj, duhovnike zapirali v železne kletke ali pa jih podili iz kraja v kraj kot divjačino. Kar trumoma so jih tudi izganjali v pregnanstvo, tako, da so bili kmalu celi veliki okraji brez dušnih pastirjev. Ako so pa še kje pustili kakega duhovnika, pustili so ga ednole zato, da bi ga zlorabili v sebične namene s tem, da so z grožnjami, ječo in trpinčenjem izsiljevali iz njega ali pa iz njegovih vernikov denar.

Ko so se polastili revolucionarji vse oblasti v deželi, sklali so se pa med seboj radi prvaštva; in klali so se skoraj eno leto, t. j. od novembra 1914 do oktobra 1915. Strahopetni Carranza, ki je bil bolj odvetnik kot vojak, se je umaknil, ker se ni čutil več varnega v glavnem mestu, v Veračruz, katerega so imeli zasedenega Amerikanci. Za njim je prišel v zapuščeno glavno mesto general Villa, katerega plemenite lastnosti osvetljuje dovolj dejstvo, da je ob belem dnevu siloma ugrabil omoženo žensko ter jo vlekel seboj. In kar je počenjal general, posnemali so zvesto njegovi vojaki. Častniki, večinoma pljani, so streljali za kratek čas v svetilke po ulcah ali pa v noge mimogredočih, da bi videli, — kakor so rekli — »kako znajo plesati«.

Za generalom Villa se je polastil glavnega mesta zopet Carranzov general Obregon. Ta se je odlikoval s to posebnostjo, da je dal večkrat naložiti cele železniške vozove žensk ter jih odpeljati

za sužnje vojaštvu na jugu države. Z enim samim podpisom je uničil ves papirnati denar generala Ville, t. j. okrog 50 milijonov pezos t. j. 100 milijonov Lir; iz službe je zapodil 12.000 uradnikov in vse učiteljstvo, tako da je bilo kar čez noč 36.000 otrok brez šolskega pouka. — Pod pretvezo, da se bode vršilo posvetovanje, kako odpomoči strašni stiski, v kateri se nahaja stradajoče ljudstvo, je sklical skupaj vse najuglednejše duhovnike stolnega mesta; kadar so se pa ničesar hudega sluteči sešli, dal jih je zapreti; stooseminšestdeseterim izmed njih pa je dal zvezati roke na hrbet, jih kot klavno živino goniti po mestnih ulicah ter jih očitno blačiti. Upal je, da izšli na ta način iz njih 500.000 pezos t. j. 1.000.000 Lir. Ko ga je nekdo njegovih vprašal: »Kaj pa, če ne bodo mogli plačati?«, — odgovoril je Obregon krohotaje: »Potem pa obesite jih!« — Moški in ženske so odločno ugovarjali in demonstrirali proti takemu nečloveškemu ravnanju z duhovniki; a Obregon je poslal nad nje anarhiste in indijansko konjenico, da so jih razgnali. In ti izrodki človeštva, ki so s takim okrutnim nasiljem bili vsaki svobodi v obraz, so bili toliko nesramni, da so si zapisali na svojo zastavo besede: »Duhovništvo je tema, svoboda je luč!«

Po preteku enega meseca je tudi Obregon dogospodaril v Mehiki in na njegovo mesto je prišel od juga sem nov general — Zapata. Ta si je pa nadel krinko pobožnosti ter nastopil kot — odrešenik. Ko je vkorakal v mesto, jahal je spredaj podgeneral z zastavo »Naše ljube Gospe guadalupške«, deželne patrone; zadel pa so šli ubogi, sestradani, rujavi vojaki z Marijinimi podobnicami in svetinjami na širokih klobukih. Cerkve so bile zopet odprte in duhovniki so smeli zopet neovirano maševati. Vse mnogoštevilne cerkve v mestu so bile naflačeno polne. Novi namestnik je dovolil, da so ustanovili v mestu meščansko stražo, za katero se je takoj našlo 3000 pušk. Pri slovesni manifestaciji dne 22. marca 1915 je šlo 20.000 moških in žensk v sprevedu skozi mesto.

Takoj nato pa so novi gospodarji sneli krinko raz obraz; komaj sta namreč pretekla dva dni po radostnem slavnostnem sprevedu, že je izšel ukaz, da morajo pod smrtno kaznijo vsi izročiti orožje. Isti podgeneral, ki je ob vkorakanju v mest nosil Marijino zastavo, je malo časa poprej v Pueblu ubogega župnika obešil za palce, ga na nečloveški način trpinčil in nazadnje umoril. Poprej na videz tako boječi in ponižni vojaki začeli so sedaj na

razne načine ustrahovati meščane, pleniti, oskrnjevati cerkve in posiljevati ženske: — začela je sploh nova strahovlada, ki ni nič zaostajala za prejšnjimi ter očitno pokazala, da je svetohlinski Zapata prav tak razbojnik, kakor Carranza, Villa in Obregon, če ne še hujši. In ti razbojniki so si izbrali za geslo izrek: »Duhovništvo je tema, svoboda je luč!« Lepa luč, ko so mesta in vasi v plamenu, — lepa luč, pred katero morajo najboljši ljudje bežati iz opustošene dežele, umirati po ječah, umirati od meča in svinca, umirati od lakote in kuge kakor živina — brez verske pomoči in tolažbe! To ni luč svobode, to je krvavi plamen razdejanja in gnusobe!

Kdo pa je bil glavni provzročitelj pogubne protikatoliške gonje v nesrečni Mehiki? Čujte in strmite! Amerikanski milijardarji in izvršitelji njihovih načrtov, oboževani »odrešenik malih narodov« — Wilson. Amerikanski vladi so uvažali v Mehiko orožje za Carranza, iz Mehike pa so izvažali živež, pohištvo in druge vrednosti za nenasitne žepce dolarjevih mogotcev. Dočim so tisoči vlakov hropeli težko obloženi z živežem iz Mehike v združene države, izdajal je predsednik združenih držav solzaste proglose na ljudstvo ter je pozival, naj prihiti na pomoč stradajočim Mehikancem. Je-li mogoča nesramnejša igra? — O Amerika, tudi tebi bo napočil dan plačila, s krivičnimi dolarji boš se zadržala!

Drug žalosten pojav, ki ga nam v strašni nagoti razkriva protikatoliška gonja v Mehiki, pa je ta, da se te okrutne in krvave gonje moralno in gmotno vdeleže tudi neštnevilne luteranske ločine v Ameriki. Dokazano je namreč, da so služili pod generali: Carranza, Villa, Zapata, mnogi »evangeljski« pastori in pritačarji kot častniki in uradniki. Tako »misijsko delovanje« daje luteranskim cerkvam najlepše spričevalo pred vsem svetom.

Kar sem tukaj poročal po nemških misijonskih sporočilih, se ni godilo v »temnem« srednem veku, tudi ne ob času »španske inkvizicije«, ampak sedaj v naših dneh pred očmi vsega takolmenovanega kulturnega sveta. — Uprašajmo se sedaj, bi-li bilo mogoče, da bi se tudi pri nas zgodilo kaj takega? — Odgovor na to nam daje dogodek, ki se je zgodil ob nastopu komunistov v srcu Slovenije, v beli Ljubljani. — — — Tudi naše poprej verno ljudstvo je tekom zadnjih let globoko padlo in kako globoko bo še padlo, če bodo Tuma in tovariši njegovi voditelji, — to pokaže bodočnost.

Mir Božji.

Fr. Vrtovec.

Kdo v tem širnem svetu ne hrepeni po miru, po tolažbi, po utehi? Katera duša je srečna tako, da lahko še druge osrečuje? Kateri človek je brez upanja, kateri brez hrepenenja, brez žalosti? Kdo iz med vseh narodov in ljudstev ni okusil vsaj kaplje brezkončnega gorja? Nihče! Da, nihče izmed ljudi, ki so živeli, žive in bodo živeli ni bil, ni in ne boje tako srečen, da bi sam ne okusil bridkosti, žalosti in trpljenja, ki mu ga ponuja ta svet. In vendar se mi od tega sveta tako težko ločimo. Kaj pa nas veže na to borno ped zemlje, na to grudo že sto in stokrat premočeno s solzami trpina? Nič drugega ne kot oni blagoslov, ki ga je božji Sin pustil takrat, ko je sam potrj in otožen krvavi pot potil, takrat ko je Njegova Sv. Kri tekla na to zemljo, ki je imela biti naš ob enem pa tudi Njegov grob. Da, takrat je bila ta zemlja posvečena, posvečena tako, da mi in vse stvarstvo čutimo ta blagoslov in smo po njem tudi navezani na ta ubogi svet, na to dolino solz. A vendar to, da imamo pod nogami posvečena tla, še ni vse. Poglejmo okrog sebe in videli bomo, da premnogi zapuščen, otožni, bolehu hrepenijo po nečem drugem. Njihova duša umira od hrepenenja po nekem skrivnostnem miru, po miru, ki ga svet dati ne more; po miru, ki tolaži in osrečuje vsa bitja. Ta mir je mir božji, ki prihaja od Boga. Da, mir božji je edina tolažba zapuščenih srotih, edina uteha v žalosti topečemu se srcu in v hrepenenju umirajoči duši. Ob Kristusovem rojstvu so na prvi sveti večer angelji trpečemu človeštvu zapeli blagovest o miru božjem: Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje. In ljudje še dandanes, trpeči in boreči se za svoj obstanek, občutijo na sv. večer sladki mir božji, zamaknjeni poslušajo glas Gospodovega angelja in njihove duše okušajo tolažbo in srečo. Pa ne samo na sv. večer je človeška duša polna božjega miru. Duša je nesmrtna, težj po večnosti, in mir božji mora biti neminljiv, mora biti enak duši. Zato pa mi ta mir lahko vsaki dan srkamo in ga vlivamo v trpeče duše, da nam ne opešajo in vztrajajo v tem revnem in kratkem življenju. Kje naj jemljemo ta mir. Kje naj zajemljemo tolažbo ubogi, trpeči duši, duši, ki omahuje in trepeta? Tolažbo, mir in srečo dobi le pri Bogu, ker je On kralj večnega miru, mirič, ki ga mi nazivljemo mir božji. In ta mir prihaja kot dober prijatelj vsaki duši, ki resnično zahrepeni po njem. On se vlija v srca v tihih in skrivnostnih svetiščih, v širnem gozdu in ob raznih svečanostih. Mir božji prihaja

v človeška srca ob slovesnem in veličastnem zvonjenju, a tudi ob največji žalosti. Le po njem naj se zahrepeni, srčno Gospoda zanj zaprosi, in naša duša ga bo takoj polna. Če zamorejo pesniki povzdigniti dušo z borno človeško poezijo, koliko bolj jo bo mir božji oživil in pokrepčal, in jo v brezmejni žalosti zopet razveselil in poživill

Stopimo le v ranem jutru ali poznem večeru v tihlo svetišče. Napol tema je razlita po njem. Dolge sence preprezajo stene in zadnji dnevni žar se polagoma izgublja. Po svetišču se še razliva duh kadila ravnokar opravljene svečanosti in težki duh utrinkajočih se sveč. Pred altarjem gori večna luč in iz že starih grobov se ti zdi, da sedaj pa sedaj vstajajo duhovi, ki pričenjajo svojo, večno in nikdar končano zadušnico. Boječe in polagoma se tedaj približaš velikemu altarju. Poklekneš in moliš, dolgo moliš. Vse je tihlo. Nič te ne moti, le odmev korakov ubozelega delavca, ki gre na delo ali se vrača domov, ti doni na uho. Duša ti tedaj plava na lahkih krilih molitve tja gor pred nebeški prestol in uživa srečo in zadovoljnost, ker — glej — dobila je mir božji. Pokrepčan in potolažen po dolgi molitvi greš domov in se čutiš srečnega.

Pa ne samo zldano svetišče deli duši mir božji. Stopi tja v tempelj božje narave v širni gozd. Vse je tihlo. Nič te ne moti. Poslušaj. Ptički po vejah pojò, potoček v bližini žubori svojo nikdar ne izpeto pesnico in veter skozi gozd šumlja. V tem tako krasnem kraju pa si ti naenkrat srečen. In česa si tedaj želiš? Gotovo nič drugega ne kakor to, da bi vedno tukaj ostal v tem gozdnem svetišču, ki z vso svojo krasoto in svojim čarom deli duši mir božji. — Daleč od hrupnega sveta, se čutiš tu bližje — Bogu!

Pa še tiše in veličastnejše je v lepih dneh, v krasnih jutrih in čarobnih večerih na pokopališčih, na krajih miru in večnega počitka. Že napiš nad vratmi vlija duši nekaj strah pred tem krajem. Sam kraj pa s svojimi bellmi spomeniki, vltikimi cipresami in vrhami žalujkami vlija v dušo mir božji, zakaj nehoti se ti na tem kraju vsiljuje želja in vprašanje: zakaj nisem med onimi, ki mirno v Bogu spé? Srečni so oni — a tebi, ki otožen ogleduješ njihove grobove, se polagoma naseljuje v dušo tolažba. Iz nagrobnega križa črpaš novo upanje:

Saj križ nam sveti govori,
da vidmo se nad zvezdami,

Potolažen si, ker tvoja duša je okusila mir božji.

In svečano zvonjenje, ubrana glasba, mogočno in veličastno petje ali ne podeljuje duši miru božjega. O da! Vse to povzdiguje človeka v nadzemeljske višave, tja gor, kjer biva večno soglasje, večna lepota. Od tem pa prihaja vsa sreča človeštvu, prihaja mir božji.

Pa obrnimo svoj pogled tja v tiho samostansko celico. V njej ni lepoticja, le skromna oprava ti priča, da tukaj biva ubog menih. Vse v njej je tiho, vse prikupljivo. Na steni pa je slika

dobrega pastirja in njegove svete matere, okrašena z preprostim, a dehtečim cvetjem. Tu torej biva ubog in svet mož — menih. Najrajše je zaprt v tej celici zato, ker ga loči od vsega svetá in svetnih prevar in svetnih strasti! Vsled tega pa napolnuje njegovo dušo blažen mir božji!

Da, povsod lahko najdeš mir božji če le ne zapreš svojega srca Gospodovemu klicu: Rad te spremlja po vseh tvojih potih kot najzvestejši prijatelj ter ti deli srečo in veselje. Še umirajočemu priklči ti na blede ustnice zadnji smehljaj in ti odpre vrata v srečno večnost.

Protialkoholne kaplje.*)

Samotar.

Varujte se, da vaša deca ne, bodo preobložena v požrešnosti in pijanosti.

Luk. 21. 31.

Zavoljo pijanosti jih je že mnogo pomrlo; kdor je tizen, si daljša življenje.

Str. 31, 30.

I.

1. Ako hočeš veliko let šteti, moraš od mladega zmerno živeti.
2. Kdor preveč pije, malo popije.
3. Kdor po malem pije, veliko izplje.
4. Kdor preveč pije, temu se po glavi vije.
5. Pijanec je večni trpinec.
6. Pijanec se preobrne, kadar se v jamo zvrne.
7. Pij, pa pameti ne zapli.
8. Pitni bratje v mladosti, siromaštva svatje v starosti.
9. Stara navada, železna srajca.
10. Strastna navada, težka klada.
11. Vino še modreca znori.

12. Vinska korajža vesela, žganičja pa žalostna.

13. Zmerno jesti in piti, to je zdravo za dušo in telo, pa tudi za mošnjo.

II.

1. Alkohol je trajna kuga. D. Bär.

2. Decj in sploh mladini je vino, kakor vsaka druga alkoholna pijača, škodljiva, za starost pa je kupica vina to, kar mleko za deco; krepča želodec, oživlja čutnice, razveseljuje srce, pa le temu starčku, ki ga v mladostnih in moških letih ni užival čezmerno. Dr. Jožef Vošnjak.

3. Kadar se bo poslednjemu žganjarju pečnica podrla in krčmarju, ki v krčmi žganje toči, poslednja steklenica brinjevca strla, bo šele naše delo končano. Poprej ne smemo nehati.

A. M. Slomšek.

4. Kar dela blatna voda travnikom, to dela žganje človeškemu rodu. Iz žgalnega kotla vre siva plamnjeva voda in se po svetu razliva, zaliva hiše in topi rodovine, polni ječe in bolnišnice, na onem svetu pa pekel, ki si ga žganjeplivci sami prižigajo. A. M. Slomšek.

5. Kdor preveč pije, sam sebe zalije ter si zdravje in premoženje potopl. J. Volčič.

6. Na dan, ko bo izginilo pijančevanje, bo izginila polovica ubožstva. Picard.

*) Citati vzeti iz Kosijevega spisa »Popotnik« XXIII.

Marijinim hčeram.

Slišale smo zadnjikrat, da bodimo redne. Toda reda ni brez snage.

Nekoliko o snagi.

I. Gospodinja, ki hoče hišo in družino imeti v snagi, — mora najprvo sama snažna biti. Da se snažnosti privadimo, nikdar ne pozabimo, da je naše telo svetišče božje. Zato bodi skrb mladenke, da skrbi za lepoto tega svetišča božjega: Zjutraj, ko vstaneš, se lepo umij, si počesi lase in se dostojno napravi. To stori takoj zjutraj, sicer si vedno v zadregi, stoplji pred ljudi razkuštrana ali na pol napravljena. — Da boš imela obleko za dom vedno snažno, imej jo iz takega blaga, ki se da brez škode prati. Črez dan si večkrat roke umij!

II. Ni pa še zadosti, da je gospodinja sama snažna, skrbeti mora, da je tudi družina snažna. Da se mladenka tega navadi, je prav, da skrbi za snago pri mlajših sestricah in bratcih. Tako naj jim noge izprva sama umiva, predno gredo spat, če so čez dan bos hodili. Tudi jih navadi, da si vselej po jedi, ali vsaj zjutraj in zvečer usta splahnejo in zobe umijejo itd. — Skrb gospodinje je, da ima družina čisto obleko in perilo, vsak odrasel naj najmanj enkrat v tednu menja perilo, otroci večkrat. Zanimarjeno, umazano perilo škoduje zdravju in naš pristudi ljudem, ker diši vse po potu. Vrtna obleka naj bo brez madeža; delavna obleka naj bo lepo zašita: Koliko dela za

mladenko, kako se izuri za dobro gospodinjjo, če le hoče! Pazno oko ji odkrije vedno kaj.

III. Snaga pri sebi, snaga pri družini, a snaga tudi pri hiši. Imej čedne in snažne sobe. Pomedi vsaj vsak drugi dan, tudi izpod postelj in v kotlih. Obrisi prah, zrači sobe. Okna večkrat umij, zlasti po leti.

Zrcalo vse snage bodi kuhinja. Kuhinjska posoda bodi lepo pomita, čista, zato treba sproti pomivati. A ni vsega karanja vredna gospodinja, ki poda v roke umit lonec (kakor sama pravi), pa je znotraj še ves maščoben, zunaj pa poln saj? Snaga je najboljša začimba naše hrane. Jed v čedni skledi tekne, v umazani pa ne, pa naj bo še tako dobra jed.

Snaga je polovica zdravja, obvaruje nas mnogih kužnih bolezni.

Ko pa skrbimo za snago — se moramo varovati, da se ne bomo preveč »pučale«, tedaj bi ne bile snažne, pač pa našemljene. To pa je ravno tako napačno, kot če smo umazane.

Vsa obleka snažna vedno,
sobe, vse pohištvo čedno,
snažne roke, čist obraz:
to naj bo mladenke kras!

Govorila Antonija Suša pri shodu Mar. dr. v Senožeah. Govor deloma povzet po Kalinšek. — Gospodinjstvo.

Pomni.

I.

1. Tiskana beseda je: velesila, z njo je treba računati.

2. Tiskana beseda je: govor, dejanje, ki ga tolikokrat slišiš oziroma vidiš, kolikokrat bereš tiskano besedo, ki ti o njem poroča.

3. Tiskana beseda je: žitnica, iz nje se siplje seme v srce čitateljevo — dobro seme obrodi dober sad, slabo pa prinese slab sad.

4. Tiskana beseda je: tvoj tovariš, tvoja tovarišica, ki te spremlja, kakor hočeš, kadar hočeš.

5. Tiskana beseda je: tvoj kažipot, tvoj »angel varih« je, če je dobra; če slaba; tvoj skušnjavec.

6. Tiskana beseda je: tvoj usmiljeni samaritan — če je dobra, — ti vlije v dušne rane leka in tolažbe; če je slaba, je burja, ki z veliko silo buji in neži ogenj tvoje strasti.

II.

1. »Zvest prijatelj je močna bramba, kdor ga je našel, je našel zaklad. Teža zlata in srebra ni nič vredno proti ceni njegove zvestobe« (sv. plismo). — Tak prijatelj ti je dobra knjiga, dober časopis.

2. Vprašali so nekoga, kateri prijatelj se mu zdijo najboljši. »Dobre knjige«, odgovori, »zakaj te mi brez strahu in prilizovanja in postranskih namenov zvesto povedo, kaj mi je v prid.« g.

Moja mladost.

To bila mladost je: odpoved in žalost in duševne
rane —
in moji gradovi: raztrgane bajte na gori —
igrače otroške pa: solze v očeh in na hrbtu pre-
težki tovari...
Kaj dala, življenja pomlad, si še meni, siroti,
ki cvetje ni bilo, radost in sladkost ne pomladi?
Brez skorjice kruha in palice pötne sem stöpal
po poti,
brez cilja pred mano, brez solnea na mojem ne-
besu...

In vendar: srce mi je plalo
takrat v hrepenenju in nadi
in sveže moči sem iskal na svojem telesu...
In tiho molitev
Nebo je poslalo;
jaz v svojo daritev
sprejel sem mladost in vse solze, gradove pre-
zlate,
in zanje sem prosil, ki žalost na pot so mi dali:
da lepše moliti ne mogel za svoje bi brate.
Domen.

Ob vrnitvi.

»Ne hodi, Janez, ne hodi domov! Sedaj je pre-
pozno. Zakaj nisi prišel tedaj, ko sem Te čakala
s takim hrepenenjem, ko sem hodila podnevi vsak
hip na prag in se ozirala po cesti, če morda ne
prihajaš; ponoči sem pa prisluškovala in čakala,
da potrkaš na okno. Kolikokrat me je v polsnu
varalo srce, da sem hitela odpirat, pa ni bilo ni-
kogar. Zakaj Te ni bilo, Janez, zakaj nisi prišel
tedaj, ko je bilo še čas?

Po dolgih mesecih molka, si bil pisal, da si v
ujetništvu nekje daleč, daleč. To je bila po eni
strani tolažba, po drugi pa slana hrepenecemu
srcu. Vsako upanje na skorajšnje svidenje je bilo
uničeno. Saj se je zdela vojna večna. O, da bi bila!
Potem bi Te ne bilo nikoli nazaj in odgovor bi Ti
dajala še-le pred božjim obličjem. Tam se Te ne
bi bala tako, kakor se Te bojim sedaj. Ne bojim
se zase, ampak zate. Če me ubiješ, bo zame vse
poravnano, a kaj bo s Teboj in Tvojim sinkom?
Če mi pa odpustiš, pa pozabiti ne boš mogel in
gorje bo meni in Tebi. Lahko bi me zapodil od
hlše, a tudi s tem sebi ne boš pomagal, jaz pa bom
izgubljena in zapuščena na svetu kakor kamen na
cesti. Edina pomoč bi bila moja smrt. In veruj mi,
dostikrat jo kličem! Tudi na to sem že mislila, da
bi jo sama prisilila, da bi prišla po mene. A odlo-
čiti se ne morem — nimam poguma in Boga se
bojim. Pa odloči Ti, kakor hočeš.

Kako se je z menoj zgodilo, sama ne vem.
Zdi se mi, da sem se vrgla po zemlji, ki se je pr-

va leta tudi upirala; potem se je pa naveličala
žalovanja in hrepenenja po gospodarjevi roki in
se pustila vnemar, kakor so jo pustili ljudje. Po-
stala je pusta in začela poganjati osat in plevel.
Tako sem se tudi jaz naveličala žalovanja in hre-
penenja po Tebi in se udajala ničemurnim mislim
in željam. Ko je prišla priložnost, me je našla
slabo in me premagala...

Obtožujem se Ti iskreno, kakor sem se preje
obtožila Bogu, in Te prosim odpuščanja. Bog, ta-
ko trdno upam, mi je odpustil, Ti mi boš težje...
Stori, kakor moreš. Povem Ti samo to, da sem
pripravljena za Tvojo in najinega sinka srečo vse
žrtvovati in vse pretrpeti. Ako bom smela, bom
delala in skrbela za vaju vse dni svojega življe-
nja kakor bom najbolje vedela in znala. Ako ne,
bom pa za vaju molila in trpela... Vse drugo Ti
bodo povedali mati.

Tvoje odločitve pričakuje težkega srca Tvo-
ja žalostna in nesrečna žena

Rozalka.»

Tako nekako se je glasilo pismo, ki ga je sta-
ra Samorastnica, vsa skrbna in ljubeča, nosila v
nedrilih, ko je šla nasproti svojemu sinu Janezu,
ki se je bil po brestovskem miru vrnil v Avstrijo
ter je sedaj prihajal na daljši dopust.

Oh, kaj se je bilo pripetilo začasa njegove od-
sotnosti! Zakaj, zakaj se je bil oženil, ko je morat
kralu nato oditi v vojno in pustiti mlado ženo sa-
mo. Saj sem mu bila branila a bil je nepočakan.

Seveda, kdo pa je vedel, kakšna šiba nas čaka? Ali zdaj je, kar je. Janez mora Rozalki odpustiti, mora! Prosila ga bom, če treba, na kolenih. Dom, za katerega sem toliko trpela, za katerega sem pustila vse svoje žulje in moči, ne sme razpasti, tega Bog ne more dopustiti. Marija, pomagaj, usliši me! Vodl ti sinovo srce in sprosi, da se vrne mir in ljubezen v našo hišo. Potem se ti pridemo vsi skupaj zahvalit na Brezje. Marija, pomagaj!

Vlak je drdral, potniki so se gnetli in govorili vsevprek, Samorastnikova mati pa je skrivaj otirala solze in prebiralala jagode na rožnem vencu. Marija, Marija!

Opotekaje se, je izstopila v Ljubljani, kjer ji je, sama ni vedela kako, takoj prišel nasproti Janez.

»Janez!« — »Mati!«

Podala sta si roke. Samorastnici so se vsplale solze, da je videla sina kakor v megli in ni mogla govoriti. Sin je bil videti žalosten in mrk. — Medpotoma je Janez le kratko odgovarjal na materina vprašanja, da ga je skrbeče pogledovala od strani: »Menda že kaj ve, nič ne vpraša po ženi in otroku...«

Ko sta sedla, je sin nekaj časa molčal, nato pa rekel:

»Torej tako je doma?...«

»Janez!...« Proseč je bil njen glas in njen pogled.

»Janez je stisnil pesti in grdo zaklel.

»Marija, pomagaj meni, ubogi rev!« Sklenila je suhi, od solnca opečeni, zdelani roki in sklonila glavo. Na roke so ji kapale solze.

Te roke! Koliko so pretrpele! Počivale so edino-le tedaj, ko so se sklepele k molitvi. In delo in molitev sta bila za dom, za družino, zanj... Te roke so pestovale tudi njegovega sinka, ki ga sam še niti videl ni. Te svete, edine materine roke!

Janeza je obšlo globoko ganotje. Solze so mu stopile v oči. Molčal je nekaj časa, nato pa mehekje rekel:

»Da bi vas bil takrat poslušal, ko ste mi brnili, da je premlada!...«

»Ko pa nisi vedel, ko pa nihče ni vedel, da bo vojna; ta je vsemu kriva, ta!«

»Ta... Ampak to spada drugam in morda se bomo o tem še s kom pomenili. Vendar, če je ženski kaj za poštenje, lahko tudi v vojni ostane poštena. Ampak vlačuga...«

»Janez nikar! Tega imena tvoja žena ni nikoli zaslužila; najmanj ga pa zasluži sedaj, ko se tako britko pokori za kratko lahkomišelnost.«

»Grdo je od vas, mati, da vlačugo zagovarjate!«

»In jaz ti povem, da te besede nočem več slišati. Ali ne veš, kako je Kristus govoril s prešestnico, pa je bil Bog in ne grešen človek. Janez, Janez, izprašuj si najprej lastno vest... Kdo ve, če je čista, kdo ve, če si ti ohranil zakonsko zvestobo...«

»Ali boste moškega primerjali z žensko?«

»Zapoved je samo ona, zvestobo si prisegel tudi ti.«

»Tristo privezanih, menda še celo mislite, da naj jo jaz prosim odpuščanja in da na! tisto ničvredno seme raste pred mojimi očmi?!«

»Nič tega, Janez. Vse, kar te prosim v Kristusovem imenu, je to, da ravnaš nasproti Rozalki kakor dober krščanski mož. Pomisli, da je kljub vsemu še vedno tvoja žena in Janezkova mati.«

»O vlačuga, vlačuga, svojega otroka je imela, pa se je vendar družila z drugim!« Zopet je krčasti pesti in škrtal z zobmi.

»Poslušaj me, Janez! Morda sem bila tudi jaz kaj kriva. Tako mlada je bila, pravi otrok še. — Komaj je znala z malim ravnati. Zato sem ga imela največ sama, tudi ponoči. Tako se je otrok navadil mene in sem ji ga bila nekako čisto prevzela. Zato je tembolj hrepenela po tebi. A ni te bilo. Bil si ujet. V vasi so se naselili vojaki, tudi pri nas smo jih imeli. Čedna kakor je bila, so takoj vsi tiščali za njo. Bila je sramežljiva in jih je odganjala, to ti lahko povem. Ampak eden, ki je bil pametnejši od drugih, ji je sčasoma zmedel glavo. Pa jaz nisem nič opazila. Še-le ko so odšli, sem se morala čuditi, kako je hodila objokana in potrta okoli. Začela sem jo opazovati in kmalu spoznala nesrečo. Trdo sem jo prišla in mi je vse priznala. Sedaj sva obe jokali noč in dan in se skrivali pred ljudmi. Polagoma sem se pomirila in si mislila: Bog ti je naložil še ta križ, da te preizkusi do konca. Začela sem premišljevat, kako bi se vse uredilo, da bi bila nesreča manjša. Šla sem k župniku in se z njim posvetovala. Zvedeli smo za naslov vojaka in s pomočjo njegovih dobrih starišev uredili vse tako, da ni ostal pri naši hiši noben vidni madež. V bolnišnici se je Rozalka lepo spravila z Bogom. Vrnila se je čez mesec dni vsa tihla in ponižna. Oklenila se je Janezka kakor nikoli poprej in jaz sem ji ga pustila, ker me je pekla vest, da sem ji ga bila prej nekako vzela. Sedaj veš vse. Tu imaš pa njeno pismo.«

Vzela je iz nedrj pismo in ga podala sinu. Le temu se je videlo, da se mu je srce omečilo. Počasi je vzel pismo in začel brati, mati pa je medtem v svojem srcu vroče klicala na pomoč Tolažnico žalostnih, Pribežališče grošnikov, Pomoč kristjanov: Marija, Marija!

Kako naj bi nebo ne uslišalo materine molitve?! Janezu so jele kapljati na pismo solze. Ko ga je prebral, ga je obrnil in začel brati iznova. Polagoma se je umiril, pogled mu je bil blag in mehak.

»Matl, takoj jutri pojdeva domov. Sedaj pa greva v misljonsko cerkev; tudi jaz moram z Bogom poravnati svoj račun...«

»Hvala Bogu in Mariji na Brezjah! Zahvaliti se ji pojdemo vsi skupaj. Janez, trden ostani v

svojem sklepu in Bog vama bo pomagal pozabiti. Zaradi zakramenta, ki ga je postavil, zaradi otroka in zaradi našega doma, da ga greh in sovraštvo ne razkopljeta, ko smo zanj že toliko trpeli.«

»Tako je; rešimo iz te vojne vsak, kar more. Veliko, veliko je še nesrečnejših nego sem jaz. — Ampak za tiste, ki so tako lahkega srca vadjali za naša življenja, za srečo naših družin, pride dan odgovora, kakor gotovo je Bog v nebesih!«

(Dr. pr. 1919).

Vetriči pihljajo.

Vetriči pihljajo,
vetriči;
roži se smehljajo,
rožiči.
Vetri so poredni,
vetriči;
nagajivci vedni:
rožiči.

Stamnik ji z glavice
strgajo;
vroči žarki v lice
sijajo.
Roža krasna, bela
prej bilá —
nima, kar imela —
revicá.

J.

Legenda o Kristovi suknji.

† Ivan Cankar.

Ko je Kristus umrl, so vadjali pod križem vojščaki za njegovo sukno. Dobil pa je vadjlo Markus iz Panonije.

Kristova suknja je bila šita iz grobega rdečega sukna, rezana vsa iz enega kosa. Šivala jo je Marija sama, ko je bilo Kristu sedem let. Na rdeče sukno so kapale njene rdeče solze, ko je mislila na slavno trpljenje in smrt. Tistih solz ni bilo móči izbrisati, poznajo se še dandanašnji. — Kristus je oblekel sukno in je ni slekel petindvajset let. Kakor je rasel, tako je rasla suknja čudežno z njim. Nosil jo je, ko je tolažil žalostne, odpuščal grešnikom, lečil bolnike, dramil mrtve. Tudi jo je nosil, ko je jokal krvave solze na Olski gori in ko je nastopil pot na Golgato.

Markus iz Panonije si je ogrnil Kristovo sukno, da bi se razkazal pred vojščaki. Ali komaj jo je ogrnil, ga je zbolelo srce in njegove oči so izpregledale. Odpasal si je meč, ni slišal zasmejanja, ne hudih besed in je šel, kamor ga je gnalo spoznanje.

Videl je krivico, ki je prej ni videl; videl je, da so deležni trpljenja in križa tisti, ki lajšajo trp-

ljenje trudnim in nosijo križ omagajočim; in videl je, da bo njih plačilo večno in nezasišano veselje; in nazadnje je videl tisočletno kraljestvo pravice in blagoslova božjega.

Tako je rogal od kraja do kraja, od dežele do dežele in njegova beseda je bila evangellj. — Ubogim je prinesel bogastvo, bolnim zdravje, potrjim radost. Razodel je malodušnim: vsa krivica je v vaših srcih; očistite srca — kje je krivica?

On sam, Markus iz Panonije, ni čutil romarskega trpljenja, ne gladi, ne žeje, ne mraza. Njegove oči so bile uprte v tisočletno kraljestvo in njegova duša je bila od upanja nasičena in napoljena. Ubog in truden je umrl, pokopali so ga za plotom.

Ko so ga pokopali, so se spogledali in so rekli: »Komu njegovo premoženje?« Njegovo premoženje pa je bila Kristova suknja. Dolgo so govorili in barantali, naposled pa so uganili: »Razrežimo jo, to rdečo sukno, pa si vzemimo vsak svoj kos, kolikor nas je. Ti si mu dal kruha, jaz kozarec vodé, ti slamo za noč, ti si ga pokopal; vsem je

dolžan, naj plača vsem!« In tako so storili. Na devet kosov so razrezali Kristovo suknjo; in povečala je suknja devet spoznavalcev. Zakaj ostali so na suknji Marijine solze in ostala je Kristova kri. —

Komaj se je grešnik dotaknil rdeče suknje, je izpregledal in je spoznal: greh je v krivici, krivica pa je v mojem srcu. In ob tisti uri je okusil sladkost trpljenja; kakor rodovitna njiva je trpljenje, ves blagor raste iz njega. Razodeto je bilo, visoko povišano na Golgati pred vsega sveta očmi: le trpljenje samo bo premagalo trpljenje. Trpi, da ne boš trpel, umri, da boš živel!

Šli so v svet, dediči Kristove suknje, in so oznanjali tisočletno kraljestvo. Trpeli so in so umrli v trpljenju in sladkosti. Njih bogastvo pa je ostalo in na stotine je bilo dedičev. Razšli so se, razbegli se na vse strani prostrane zemlje; vsi bogati dediči, lastniki Kristove suknje. Z njimi je

šel evangelij o trpljenju in o zmagovalnem povečanju iz trpljenja. In kakor so trpeli in kakor so umirali v trpljenju: njih dedičev je bilo na tisoče, bilo jih je na milijone. Ni bilo gore tako visoke, ne doline tako globoke, da bi ne čula njih glasu....

Brate, čemu jokaš? Raduj se in vriskaj od radosti: — tudi ti nosiš Kristovo suknjo, kakor jo nosim jaz. Kakor jaz in kakor silni milijoni trpečih. Pa pride čas in blizu je, ko se bo razodelo vse do konca: da naše trpljenje ni bilo izlito kakor voda v pesek, temveč da nam je pognojilo, zalilo in hranilo večno povečanje; ko se bo razodelo, da je vsaka naša solza osušila tisočero drugih; in ko se bo navsezadnje preslavno razodelo, da smo mi vsi, mi zmagovalci, ki smo trpeli zaradi pravice, nosili rdečo Kristovo suknjo....

(Dom in Svet, 1920.)

Izobraževalna organizacija.

»Orel« na Primorskem pred vojno. Podzveza »Orel« na Primorskem; ki je bila razdeljena na 4 okrožja (goriško, briško, srednjepavsko in kraško), je imela pred svetovno vojno 29 odsekov z 800 članov. Dasiravno je bila ta velika orlovska armada nekdanj sloveča, spi še sedaj (ko štejemo že 1^{1/2} leto po vojni) »spanje pravičnega! Ali naj to tako pustimo in gledamo? Zdaj ko so se naši »Orli« vrnili v ljubljeno domovino? Zdaj ko je utihnil vojni vihar?!... V sled tega naj skliče goriška podzveza »Orla« v najkrajšem času — kakor predlaga nekdo v »Mladiki« (2. štev.) — sestanek vseh bivših članov orlovske organizacije vseh odsekov zasedenega ozemlja, kjer bi se vršil razgovor o zopetnem oživitvenju »Orla«. Na noge torej!!

»Orel« v Idriji. Takoj po končani svetovni vojni je naše »Orlovstvo« v Idriji začelo zopet redno delovati. — »Orli« in »Orlice« so do sedaj priredili v telovadnici slovenske realke tri javne telovadne večere, ki so z bogatim vzporedom privabili mnogo občinstva v telovadne prostore. Posebno učinkovit je bil zadnji nastop 23. maja t. l. Proste vaje z rajalnimi pohodi članov in članic, ki so jim znali dahniti življenja, so se izvajale z vso natančnostjo in prožnostjo. Orodna telovadba članov, ki so se povzpeli do naravnost frapantnih vaj, je vspela nad pričakovanje. Rekord pa je dosegla vzorna vrsta

vaditeljev s posebnimi prostimi vajami, ki zahtevajo že visoko tehnično izobrazbo za izvajanje težkih in kompliciranih gibov. Te vaje so nudile obilno estetičnega vžitka. Pri prostih vajah in telovadbi na orodju je sviral orkester »Kat. delavske družbe«. V zimski sezoni 1919-20 je imel »Orel« 20 predavanj, »Orlice 11. Telovadba se vrši trikrat na teden. Rednih in redno izvršujočih članov šteje odsek »Orel« 52, »Orlice« 40, naraščaj »Orla« 56, naraščaj »Orlic« 80 članov. »Orlovstvo« v Idriji ima torej z naraščanjem vred čez 200 članov in članic.

Nova orlovska koračnica. Francišek Kreyzl, godbeni profesor iz Brna je zložil na čast »Jugoslovenski orlovski zvezli« novo koračnico po besedah A. Medveda: »Mismo Orli, mlada četa«. Prof. Kreyzl je absolviraj praški konservatorij, bil več let kapelnik vojaške godbe; sedaj je že več let profesor glasbe na konservatoriju v Brnu.

V Rihembergu se je sijajno obnesla veselica, ki jo je priredilo ondodno »Kršč. soc. izobr. društvo.«

Na Vogerskem se je dne 11. t. m. vršila narodna veselica z burko »Anarhist«. Sodelovala so pevka društva iz Renč, Črnič in Bilj.

V Prvačini vprizorje domači igralci dne 25. jul. t. l. veliko Medvedovo tragedijo: »Za pravdo in srce«.

RUDEČI PABERKI

Dr. Tumovo verstvo. »Delo prinaša v štev. 14, 15. in 16. iz peraša H. Tuma podlistek z naslovom »Henri Barbuse in njegov roman Clarté«. Junak tega romana, ki je dr. Tumi tako pri srcu, se povspne po vojnih dogodkih do teh-le modrovanj. »Resnica je revolucionarna. Zakon, ki ureja splošno korist, se imenuje morala. Ta morala je neomahljiva in prirodna. Ni prišla iz nikakega ideala, vsak ideal izhaja iz nje. Videl sem Jezusa Kristusa na bregu jezera. Ni imel sijaja okoli glave. Izdaja ga le blede obličje in dobroti oči, motri pred se neskončno črno in kaotično pego, katero je krščanstvo utisnilo celemu svetu. Sredi te pege so himne, zastave, in bajoneti, med njimi pa križi, a ne vsi ene oblike. »Nisem zaslužil zla, katerega so učinili z menoj«. Tako je govoril Krist samemu sebi... Po deželah so razsute cerkve, ne zidajte jih več... V imenu pravice, v imenu svetlobe ne sezidajte več cerkev...! Ne vldim boga. Za stotisoč let, od kar življenje izkuša izbežati smrti, ni bilo na zemlji ničesar praznejšega nego krik človeštva po božanstvu, ničesar, kar bi dajalo tako polno smisel tihote... Bog ni bog, to ime je vsega, česar nam manjka... Živeti, to je, biti srečen, ker živimo. Izliv življenja nima mističnih oblik, katere se sanja zaman... Obrnjena sem bila proti cerkvi, ne maram več. Le malikovalci in slabotneži so, ki imajo potrebo iluzije. Zdravi pa imajo potrebo videti, gledati in spregovoriti...«

Dr. Tuma pristavlja, da se je Barbuse vspel »do širnega svetovnega obzorja in mogočnega vpliva na človeka«. Sicer zatrjuje, da Barb. nazori o verstvu so manj predelani in skladni, da je preozka njegova ideja morale »koristi vseh«, da je krik »Ne zidajte cerkvá!« globok krik njegove nezadovoljnosti. Konečno pravi Dr. T.: Prav ima Barbuse, ko trdi: Bog ni nikdo, a moral je dostaviti Bog je vse. Tolstoj ga visoko presega, rekoč: Boga ima vsak človek v sebi, mi vsi smo sinovi božji, čutimo njega. To kar čutimo božjega je neskončna enota, nikdar razumljena, le hotena, a nikdar človeška resnica... Temeljna ideja verstva je.... enota vseh enot, združitev vsega hrepenenja čustvovanja in intuicije, mišljenja in spoznanja človeka nikdar doseženega in nikdar dosegljivega.... Velika enotna prirodna sila božanstva je neskočno čustvovanje

cele prirode, katere začuti v sebi človek, je brez konca in kraja.... Tako se je dr. Tuma vendar eukrat razkril. Res ni brez vere, a ima svojo vero: »Njegovo božanstvo je velika enotna prirodna sila, ki jo vsak človek v sebi čuti«. Njegov verski sestav je torej panteizem (Tolstojev), ki nima s krščanstvom nič opraviti! Ali more taka vera osrečiti trpeče delavstvo?

Obrekovanje. Dopisnik iz Črnič hujška v »Delu« štev. 23. proti nabiranju milodarov za Svetogoro. No da, se razumemo! Pobirati se sme za komunistične fonde, zahtevati od ljudstva komunistična posojila, bogobvari pa dati prostovoljno kak vinar za verske potrebe. Dopisnika ni nič sram, da ob tej priliki grdo obrekuje duhovščino, češ »duhovni gospodje so prodali bivši Avstriji zvonove, da je iz njih delala kanone«. To ni več nevednost, to je zloba! Vsakdo pač ve, da je zvonove svetovna vojaška oblast sama vzela ali rekvirirala, kakor je rekvirirala krave in konje in živila. Bočete li sedaj očitali »proletariatu«, zakaj je te stvari prodal bivši Avstriji? —

Povemo pa, da je ravno goriški nadškof s svojo duhovščino krepko in odločno protestiral pri vojaštvu in dunajski vladi proti temu nasilju. In po kobariškem porazu, ko je vojaštvo hotelo pobrati še ostale zvonove na Goriškem, je uprav goriški nadškof s svojim posredovanjem pri bivšem cesarju preprečil to nasilje. Po vsem tem pa pride zlobnež, ter trdi »duhovni gospodje so prodali zvonove!«

Razgovor dveh rudarjev, pristaša komunistične stranke, in pristaša Slov. ljudske stranke o zadnjem dr. Tumovem shodu v Idriji. **Komunist:** Slaba se piše Vam katoličanom za prihodnost. Vi boste vsi zginitli, kajti vse bo šlo v tabor komunistov. — **Katoličan:** Ali pojdete vsi v samostane? — **Kom.**: Kako to misliš? — **Katol.**: No, v samostanih vlada pravi komunizem. Tam je vse skupno. Iz iste skledje zajema predstojnik, ki je včasih tudi diplomiran doktor in zadnji brat v družini, naj si že bo krojač, čevljar ali kuhar. Vse delo je razdeljeno. Kar kateri zasluži ni njegovo, temveč se steka vse v skupno blagajno, in predstojnik si za kratko dobo volijo kar sami. **Komun.**: Samostanov ne maramo, ampak sami si bomo vse vredili po komunističnih načelih, in tam za Vas ne

bo prostora. — Kat.: Lepo od vas, samo malo prepozno pridete s svojimi načeli. Kolikrat so že v malem poskušali vaše nauke vresničiti, a vselej še jim je spodletelo. — Kom.: Od kod pa to veš? — Kat.: Pri naših predavanjih se je vaša struja natanko opisala in vse posledice razmotrivala. — Kom.: So Vam pa zopet vaši duhovni kaj natezali in Vi kot nerazsodne ovčice slepo vse verjamete. — Kat.: To leto smo imeli vsaki ponedeljek predavanje, res je, da je včasih tudi duhoven nastopil, a večinoma ne. Vselej je bila pa po govoru razprava, pri kateri je kakšen ugovarjal, drugi slavil svoje pomislke, kajti marsikteri se je tudi pripravil za isti predmet, ki se je določil za prihodnje predavanje. Pri Vas pa ni tako. Pride tuj govornik in ko konča svoj govor, se molče razidete. Vi slepo verjamete njemu. — Kom.: No kedo bode pa tudi odvetniku dr. Tumi ugovarjal? Ta nas v znanju preseže vse in kot odvetnik tudi vžene vse. — Kat.: Če se je pa na shodu bahal da je imel na gimnaziji — menda v peti šoli — dvojko v veronauku, kako se more ponášati s svojo učenostjo. Pri nas so ravnokar na realki končali šolsko leto. Si li slišal, da bi kateri se hvalil, ako je prinesel domov dvojko v šolskem spričevalu? Ravno nasprotno! Sram ga je bilo, s povešenimi očmi, sklonjeno glavo in trepetajočim srcem se je bližal domačim, kajti bal se je doma ropotanja. — Kom.: Le nikar ne zavijaj! Dr. Tuma je rekel, da je imel dvojko v veronauku, in da je ponosen na to radi tega, ker že kot dijak ni maral za verstvo. Vidiš, to je značajno, to kaže doslednega moža, že 45 let mu je ta predmet zoprn. — Kat.: Ljubi moj, nehaj no, ne vžigli mi tacih! Vprašaj naše dijake, pa ti bo vsakteri tožil da mu je kak šolski predmet zoprn. Nekateri se težko učijo jezikov, drugemu ne gre računstvo v glavo, tretji nima veselja do zgodovine, skoraj vsem pa preseda opisana geometrija. Če mu je toraj zoprn, en predmet in se ga radi tega ne bo učil, ga bomo li radi tega že slavili kot značajnega moža? Kajše! Oče bo brezovko vzel pa našvikal tak značaj, ki mu je vkradel 30 lir šotnine. Saj veš sam, kako nam trda gre sedaj za lire in kateri rudar bode rad plačal 30 lir za paglavčovo lenobo, ali kakor ti praviš, za njegovo značajnost! Kaj je Tumov oče, ki je bil čevljari v Ljubljani, takrat storil sinu petošolcu, ne vem, a mislim si lahko. — Kom.: Ti si pa siten danes! — Kat.: Nič siten, le resnično govorim. Res je da

resnica včasih v oči kolje, kakor pravi pregovor, a resnica ostane vedno resnica, naj je tudi siten, tisti, ki jo pove. Žal da Vam govore največkrat na vaših shodih le taki ki so v šolah zaostali, tako tudi prejšnji Kristan, ki je tudi pri peti šoli nehal z učenjem, a nekaj let govoril oblastno po Idriji, kakor, da bi vse učenjake prekosil in pred njim kovač Rinaldo enako. — Kom.: ali ni bil dr. Lončar, profesor, učenjak prve vrste in on je bil naš! — Kat.: Res je znal nekaj, ali zato ga pa nisi tudi nikoli slišal ne na shodih ni v zasebnem pogovoru zabavljati čez vero in duhovne, on je smatral naše duhovne za sebi enake, ki so morali toliko let pridno študirati, kakor on. Zato si ga večkrat videl v družbi veroučitelja na realki, ko sta se prijazno pogovarjala ali menjevala kake knjige. Zdelo se je, kakor bi dr. Lončar iskal resnice pri njemu. — Kom.: Ti si danes netečen; jaz moram sedaj na delo! — Kat.: Pa srečno, tovariš! — In razšla sta se.

Zakonski načrt o razporoki predloži v odseku Ital. zbornice komunist Marangoni. Predlogu so se pridružili tudi framasoni iz drugih strank. Tako so sedaj komunisti v objemu z onimi buržuazijskimi strankami, ki so jih poprej vedno z zaničevanjem pobijali. Ko gre proti verski instituciji, postaneta prijatelja Pilat in Herod, tu pozabi komunist kol na boj proti povzročiteljem vojne, proti verižnikom. A najlepša pa je ta, — da se ta predlog stavi ne v korist proletarijata, temveč v prvi vrsti na korist kapitalistom in verižnikom! Vsi boljši elementi v Italiji se dvigajo z ogorčenimi protesti proti tej grdi nameri!

Razkol med komunisti. Dne 25. junija so imele vse jugoslovanske komunistične struje v Vukovaru kongres, na katerem bi se morala ustvariti ena edinstvena, jaka komunistična stranka za celo Jugoslavijo. Ta načrt pa se je popolnoma izjalovil, ker so se med udeleženci pojavila takšna načelna nesoglasja, da je bilo docela nemogoče ustvariti eno enotno stranko. Prišlo je do takih nesoglasij, da so Slovenci v znak protesta zapustili kongres in da so delegati iz Hrvaške izjavili, da ne prevzemo nobenih funkcij v komunistični stranki. Vodstvo komunistične stranke se torej nahaja izključno v rokah levačarjev, dočim je strankino glasilo »Nova Istina« v rokah zagrebških desnjarjev. O kaki enotni komunistični stranki za sedaj torej še ne more biti govora.

DOMAČI ODMEVI.

† **Mihael Vošnjak**, slov. prvoboritelj, združni organizator, je umrl dne 2. jul. t. l. v Švici. Pokojni je bival več let tudi v Gorici, kjer si je pridobil splošne simpatije. Naj v miru počiva!

† **Teodor Hribar**, znani goriški trgovec, je dne 3. julija umrl na Dunaju. Iskal je tam zdravja, a našel je smrt. Pokojni je bil podjeten trgovec, podpornik naših gospodarskih društev in velik dobrotnik slov. dobredelnih naprav. Svetila mu večna luč!

»**Goriška zveza** gospodarskih zadrug in društev, reg. zadruga z omeji. zvezo v Gorici« bo imela svoj redni občni zbor četrtek, dne 29. jul. 1920. ob 10. uri zi. v zvezinih prostorih (Corso Verdi št. 32, I.).

Mestne slovenske propovedi. »L'Era nuova« se v štev. z dne 14. t. m. nesramno zaganja v slov. duhovščino in v goriškega nadškofa. In čujte — zakaj?

»V središču mesta — pravi — v cerkvi sv. Ignacija, na glavnem trgu, se vrše vsako nedeljo in praznik slovenske pobožnosti, poleg slovenske pridige zjutraj, je popoldne druga slovenska propoved, potem slovenska pobožnost, pri kateri se pejejo litanije, napevi itd. po slovenski.

Ali bi ne ne moglo ono malo Slovencev hoditi k latinski pobožnosti... Tudi v stolnici je vsako nedeljo in praznik slovenska propoved, ki ne sme manjkati... Iz tega se razvidi, da je nadškofu vera sredstvo, ki ima služiti za propagando slovanske politike... In rečejo, da smo v Italiji in vse to po 18 mesecih odrešitve teh pokrajin!...«

A tako? — Ker smo že v Italiji — kakor trdite Vi — morajo izginiti iz goriških cerkva vse slovenske pobožnosti. Ker jih nadškof še ni odpravil, se ga mora odstraniti. —

Je-li to — vprašamo — ona verska in narodna svoboda, ki jo v enomer obljubujete? Prej iz šol, in sedaj bi nas radi še iz cerkve izgnali. — Nestrpnežu povemo, da onih slov. pobožnosti ni uvedel še-le sedanjji nadškof. Jutranje slov. propovedi so stare že stoletja, da — tako stare, kakor so stare goriške cerkve. Vse druge slov. pobožnosti so pa v rabi že lepo število let in jih je med drugimi odobrili tudi italijan nadškof Jordan. Slov. pobožnosti — niso politika, so verske vaje, ki jih

zahteva pravičnost Cerkve do vseh narodov. Ali člankar ne ve, da je zadnje ljud. štetje ugotovilo v Gorici nad 10.000 Slovencev? Duhovščina in nadškof vrše le svojo sv. dolžnost, če skrbe za dušno parstirstvo tudi za Slovence. — Člankar naj rajši skrbi, da bodo njihove laške pobožnosti bolj obiskovane. Škandal pa je, da zahteva iz gornjih razlogov kar odstranitev slovenskega nadškofa!

Slovensko kmet. društvo v Gorici se je preosnovalo v zadrugo ter si stavi namen pospeševati vsestransko slov. kmetiške koristi. Svojo pisarno ima v Gorici — Via Contavalle 7, I. —

Strokovna nadaljevalna šola za zidarje v Renčah je ob sklepu šolskega leta priredila izbrano tozadavno razstavo, ki priča o vrlem napredku te prepotrebne šole.

Nov list »Idea del Popolo« je začel izhajati v Gorici pod geslom: »Za resnico, za svobodo, za pravico«. Krepko se bori proti brezverskemu časopisu in komunizmu. V narodnem oziru je pravilčen. Priporočamo!

Petletnica smrti prof. Mandića. Dne 13. maja t. l. je minulo 5 let, odkar je umrl istrski narodni zastopnik v bivšem avstrijskem državnem zboru prof. Matko Mandić, krepak zagovornik jugoslovenske pravice v Istri. Od svoje mladosti je deloval tam za narodno prebujenje. S svojim delom kot poslanec in politik je mnogo pripomogel, da je Istra ostala po večini jugoslovenskega mišljenja. Volitve l. 1907. so bile za Istro nova stran zgodovine. Takrat se je pokazalo, da Istra ni italijanska, temveč po ogromni večini jugoslovenska. Prof. Matko Mandić je vneto zastopal jugoslovenske narodne interese Istre ter je vztrajal do smrti. Podlegel je žal prej, ko je uredničil svoje narodne ideale. Slava njegovemu spominu!

Statistika tržaškega prebivalstva. Mestni statistični urad je izdal ravnokar svoje 27. demografsko (ljudopisno) obvestilo s statističnimi podatki o tržaškem prebivalstvu v tednu od sobote 27. junija do sobote 3. julija t. l. Celokupno prebivalstvo — brez posadke — se je cenilo dne 1. maja 1920 na 234.751 duš. V rečenem tednu se je rodilo 125 oseb, med njimi 61 moških in 64 ženskih. Umrlo jih je v istem času 63, in sicer 33 moških in 30 ženskih.

Protizakonita premestitev. Gener. civ. komisarijat je nepričakovano premestil g. Alojzija Hreščaka, šolskega voditelja v Lokvi pri Divači na Vojsko v logaškem okraju. Obstoječi predpisi ne dopuščajo, da se definitivno nameščeni učitelji, premesti dokler se ni potem discipl. preiskave ugotovila kaka krivda. Kam pridemo, če bodo poklicani činitelji tako razumeli Giolittijev klic: Spoštujte zakone!

Strašni dogodki so se odigrali v Trstu dne 13. t. m. Povod je dala brzjojavka o izgredih v Splitu. Pri izkrcanju laških častnikov in vojakov iz vojne ladje »Puglia« so se vršili napadi z ročnimi granatami in s puškami. Pri tem sta našla smrt korvetni kapitan Galli in strojnik Rossi. Predno se je potom ameriške komisije ugotovilo, kdo je zakrivil te žalostne pripetljaje, so laški »fascisti« v Trstu sklenili, maščevati se nad Slovenci. Grozno so divjali. Veliko petnadstropno stavbo »Narodnega doma s hotelom »Balkan«, ki jo cenijo nad 30 milj. lir, so zažgali. Pretresljivi prizori so se pri tem odigrali. Demonstranti so v posameznih skupinah začeli vsepovsod uničevati slov. tvrdke in zavode. Udrli so v stanovanje dr. Kimovca, dr. Agneleta v pisarno dr. Wilfana, dr. Rybača, dr. Voduška. Opustošile kavarno »Commercio«, »Jadransko banko«, »Hrvatsko štedionico«, »Ljublj. kred. banko«. Vse so pobili v gostilni »Makarska«, v gostilni »pri petelinčku«. Vdrli so tudi v jugosl. delegacijo ter vso mobiljo vrgli na trg in jo tam zažgali. Uničili so srbsko šolo in pisarno pravo-

slavne cerkve itd. — Po ulicah pa so pretepal osebe, ki so jih smatrali za Slovane. Tri osebe so mrtve in prav mnogo jih je ranjenih. Ni treba omenjati, da se je ob teh napadih — tudi ropalo. V gostilni »Makarska« n. pr. so zlikovci pokradli okoli 20.000 lir v denarju, 10.000 lir v vrednost, predmetih, in 12 hl vina ter 2 hl maršale. Ko je lastnik te gostilne zaprosil pri kvesturi za stražo, so ga odpodili z besedami: Dobili ste lekcijo, kakor ste jo zaslužili!« (»Lavoratore« 15/7.).

Po tržaškem vzgledu so tudi v Pulji zažgali Narodni dom, in napadli v Pazinu tiskarno »Pučkega prijatelja«. Na Reki so pa opustošili razne hrvaške trgovske tvrdke! — Ob teh žalostnih pojavih vprašamo — je-li to pot narodne strpnosti, pot do pobratenja narodov?

Kaj pa oblast? Je-li res tako brez moči, da ne more ščititi več varnosti oseb in imetja?

V Spodnji Furlaniji so stavkali koloni. Grozili so, da porežejo trte, če gospodarji ne ugrade njihovim zahtevam. Na posredovanje oblasti se je posrečilo, zadeve med koloni in gospodarji urediti. Stavka je sedaj že končala.

Iz Senožec. Dne 6. junija je Marijin vrtec pridelil dve igri: I. »Jagode, II. »Zaviti darovi«. A. Čadež. — M. vrtec je prvokrat nastopil samostojno — pa s polnim uspehom.

Naš oder smo obogatili za tri celotne kulisle. Delo je izvršil slikar g. Pr. Šabec iz Zagorja na Krasu.

Razgled po svetu.

»Katoliška Liga« v Ljubljani. Ustanovilo se je društvo za širjenje katoliškega tiska. Namen, ki si ga je postavila »Katoliška Liga«, je predvsem, poglobiti versko življenje med nami potom katoliških knjig, brošur in časnikov, braniti vero pred napadi nasprotnikov, združevati naše ljudstvo v boj zoper nevero, poučevati, navduševati in krepiti nas vse za boj proti nepravosti, podpirati in skrbeti moralno in gmotno, da se širi prosveta in izobrazba potom tiska, shodov in predavanj, vzbujati med narodom zanimanje za dnevna vprašanja, ki tičejo predvsem vere in morale. Največ-

ja in prva skrb pa ji bo cena izdajanje brošur, tako, da si jih bo lahko vsakdo omislil. Član postane lahko vsak, ki izpolni svoje verske dolžnosti in je moralno neoporečenega vedenja. Članarina znaša 20 jugsl. K, ustanovnina 500 jugl. K. — Vsi prispevki in dopisi se pošiljajo na »Katoliško Ligo«, Ljubljana, Mestni trg 8/I. Samotar.

Konferenca katoliških jugoslovenskih škofov v Zagrebu. Tretja konferenca kat. jugoslovenskih škofov se je vršila od 13. do 21. aprila t. l. v Zagrebu. Konferenci je prisostvoval tudi papežki nuncij v Belgradu. Razpravljalo se je o mnogo-

vrstnem velezanimivem vprašanju (o »Zavodu sv. Hieronima« v Rimu, ki naj pride v last Jugoslavije; o katoliški avtonomiji; o urejenju duhovniškega berila i. dr.) Konferenca se je izjavila proti odcepljenju Reke od seniske škofije ter odbila takozvani »reformistični pokret« med duhovništvom. Odločila je nadalje, da hoče vsaka škofija obdržati po eno sinodo, a vse škofije naenkrat skupni zbor in to v začetku bodočega leta. Konferenca je sklenila obelodaniti edinstven cerkveni molitvenik in edinstven katekizem. Na brzojavne pozdrave in udanostne izjave papežu in regentu so došli ravnotako topli odgovori.

Princ regent Aleksander je koncem meseca junija potoval po Jugoslaviji. Povsod je bil sprejet z velikim navdušenjem. V Zagrebu se je mudil 23. in 24. junija. Obiskal je katoliško in pravoslavno cerkev, akademijo znanosti, vseučilišče, in več drugih kulturnih ustanov. Tu se je mudil tri dni. Prisostvoval je v stolnici katol. pontifikalni sv. maši. Krasna je bila manifestacija na kongresnem trgu, kjer je bila zbrana cela vojska učencev, nčenk, dijakov in akademikov, zastopnikov raznih društev z zastavami. Regentu so se poklonili tudi sl. venski begunci iz Primorja.

Dr. Seton Watson v Ljubljani. Odlični angleški publicist in znanstvenik dr. Seton Watson je prišel zopet, kakor je to storil že opetovano pred vojno, v naše kraje, v svobodno Jugoslavijo, da se osebno in na licu mesta informira o razmerah v Sloveniji. Dne 9. junija t. l. je prišel v Ljubljano, kjer je našel odlični prijatelj Jugoslovenov topel in prijazen sprejem. Naj podamo na tem mestu kratko karakterizacijo in delovanje dr. Watsona; Dr. Watson se je narodil v Londonu l. 1879., študiral v Oxfordu, Berlinu in Parizu ter se po svojem obisku Dunaja l. 1905 povsem posvetil zgodovini in prilikam v Avstro-Ogrski. Dr. Watson pozna zlasti srbohrvaški teritorij v bivši avstro-ogrski monarhiji, ki ga je že pred svetovno vojno prepotoval ter se tudi sam naučil narodovega jezika. Slovenski del našega naroda, dr. Watsona ni toliko zanimal. Pravzaprav se ga je dotaknil v pozitivnem zmislu šele v najnovejšem času v svoji znani tedenski reviji »The New Europe« in sicer z ozirom na italijansko okupacijo slovenskega ozemlja, ko imenuje nas Slovence zasedenega ozemlja »cvet slovenskega naroda«, ki ga ni uničil tudi German tekom osmih stoletij ter ga ne bo v bodočnosti niti mehkužni Italijan. Živel je med Slovaki, v Pešti, med Romuni ter med Hrvati in Srbi. Kar je videl in slišal, ga je navdajalo z gnusom in srdom. In l. 1907. je začel pisati o ogrskih zatiranih narodih s toliko znanstveno temeljitostjo ter s tolikim žarom sočustvujoče duše, da je poslušnila vsa kulturna

Evropa. Njegove knjige so govorile o groznih krivicah, nečuvenih potvorbah, sramotnih korupcijah in azijskih nasilnostih, ki so spremljale stoletja vse dejanje in nehanje mažarske in nemške politike. L. 1908. je bil v Zagrebu, l. 1909. v Dobrovniku in v Črni gori. L. 1910. je izšlo njegovo delo o »Jugoslovanskem vprašanju« in leta 1912. delo o »Absolutizmu na Hrvaškem«. Prepotoval je in temeljito proučil narodnostne, kulturne in socialne razmere po Bosni, Hercegovini in Dalmaciji, živel je v Splitu in na Reki. S knjigo o »Rasnem problemu ogrskih narodov« si je dr. Watson pridobil oxfordski doktorat. Že l. 1910., je s svojimi članki prvič opozoril Veliko Britanijo, da se mora v lastnem interesu živeti zanimati za Jugoslovane in Balkan. Da pozna svet danes Slovence vsaj kot del jugoslovanske države, je velika zasluga dr. Watsona!

Samotar.

»Orlovski tabor« v Mariboru. Dne 29. julija do 3. avgusta t. l. se bo vršil **L. slovanski orlovski tabor** v Mariboru. Papež Benedikt XV. hode poslal svojega delegata na imenovani tabor. Prište bodo mnogobrojne katoliške mladinske organizacije, posebno iz vseh slovanskih držav ter iz glavnih drugih evropskih držav, kakor iz Francije, Anglije, Španije itd. Tudi amerikanski Jugoslovenci bodo dostojno zastopani.

Društvo »Pripraviški dom« v Ljubljani. Do cele vrste dobrih učiteljev je že pripomoglo društvo »Pripraviški dom« ljudstvu; to leto vzdržuje v »Marijanišču« 9 učiteljsčnikov. Predsednik društva je prošt Kalan; zastopani so v odboru škofijstvo, učiteljsiše, »Slomškova zveza« in »Katehetsko društvo«. Ustanovitelj društva kanonik Kržič je bil na občnem zboru izvoljen častnim predsednikom.

Visoka trgovska šola v Zagrebu. V Zagrebu se otvori visoka trgovska šola.

Jugoslavija za prehrano zasedenih jugoslovanskih dežel. Na seji ministrskega sveta SHS, se je razpravljala zakonski predlog glede zasedenih pokrajin, zlasti Dalmacije in Istre. Po tem predlogu naj bi se v te pokrajine izvažala prehrana in drugo potrebno blago brez carine in brez zahteve plačevanja v zdravi valuti. Sprejeti predlog bo objavil finančni minister.

Cenzura filmov. Kriminalistika je spoznala, da imajo kinematografi slab vpliv na duševni razvoj otroka. Zato je povsod uvedena cenzura filmov. Tako komisijo, sestavljeno iz strokovnjakov, bodo ustanovili tudi v državi SHS (v Beogradu.) Sestavljena bo iz dveh učiteljev in enega policijskega uradnika.

Odkritje spomenika don Boscu. Pred kratkim se je v mestu Turinu (Italija) slovesno odkril spomenik velikemu vzgojitelju don Boscu (Salezijancu)!

XII. internacionalna razstava v Benetkah. Letos se je otvorila XII. internacionalna (mednarodna) umetniška razstava vseh slikarskih del v Benetkah. Zastopani so razni slovanski umetniki; med temi vzbuja občno pozornost ruski futurist Arhipenko.

Uporno gibanje med ital. vojaštvom se je pojavilo zadnje dni na raznih krajih n. pr. v Jakinu (Anconi), v Trstu v Červinjanu. Vojaki so se uprli ter niso nikakor hoteli iti v Albanijo. Socialistična stranka in »Delavska zveza« v Rimu je izdala dne 29. junija proglas v katerem daje ta-le navodila: »Pripravljeni bodite na naša povelja, ki vam jih bomo dali pri prvem poskusu kakšne vojaške ekspedicije. Predno začnejo nove vojne; proti vsaki novi vojni, pri prvem groženju nove vojne je vaša dolžnost, o proletarci in vojaki, le ena sama: Revolucija!»

Znani slavist dr. Murko je imenovan za profesorja na zagrebškem vseučilišču.

Šola za očete. Neki francoski list priporoča ustanovitev šol za očete, kjer bi se mladi ljudje učili vsega, kar potrebujejo za vestno izpolnjevanje bodočih očetovskih dolžnosti.

Za povzdigo obrtno-rokodelskih šol v Jugoslaviji.

Slovansko bogoslužje na Češkem. Papež Benedikt XV. je dovolil, da se pri petih mašah poje ponovitev evangeljske epistole v češkem jeziku. Poroke, pogrebi in krsti se smejo vršiti tudi v češkem jeziku. V samostanih in v božjepotnih cerkvah se sme vršiti služba božja v staroslovenskem jeziku. To pa samo na praznike: Sv. Cirila in Metoda, sv. Vavčava, sv. Prokopa, sv. Ljudmle in sv. Janeza Nepomuka.

Proslava pesnika Sevcenka. Proslava obletnice smrti največjega ukrajinskega pesnika Tarasa Sevcenka se je izvršila pred kratkim po vsej Ukrajini.

TO IN ONO.

Proti brezverski in nevtralni šoli se je v laški zbornici izjavil dne 5. t. m. naučni minister Ben. Croce. Poudarjal je to-le: »Šola se ne sme izneveriti svojemu glavnemu cilju; vzgoji; a ta je nemogoča pri nevtralni ali brezverski šoli, t. j. v šoli, ki bi bila brez oživljajočega duha, v šoli, ki bi bila nebržižna napram glavnemu cilju in življenjskemu principu: vzgoji.

Koj dodam, da take šole — čast bodi rečeno človeštvu — ni in da je nikoli ni bilo in je ne bo. Kaj pa naj pomeni nasprotno? Je eno onih, ki se jih rabi na shodih. Ni potreba, da imajo kako smisel, da le izdajo kaj trenutno. Da celo — kakor znano — taka gesla so tem bolj izdatna čimboli nejasna so, čimboli protislovna. A kaj takega ne smete pričakovati iz ust našega naučnega ministra. **Tudi ne boste našli pri njem onih lahkomiselnih šal proti krščanstvu. Izjavljam sem in izjavljam, da je krščanstvo stvarilo pravno življenje, od katerega še vedno živimo!**

400letnica Rafaelove smrti. Dne 6. aprila t. l. je preteklo 400 let odkar je umrl — veliki Rafael, največji in najplodovitejši slikar Matere Božje. Rafael Sanzio se je narodil 6. aprila l. 1483. v Urbinu (Italija). V prvi mladosti ga je poučeval v

slikarstvu znani Petër Perugino; že v svojih začetnih delih se je kazal Rafael bodočega umetnika. L. 1496. je odšel v toskansko prestolnico, kjer je dosegel nenadne uspehe (»Kristusa devajo v grob«). Tu v Florenciji je občeval mnogo z izvrstnim slikarjem dominikancem Fra Bartolomeom (1469—1517) od katerega se je marsikaj naučil, zlasti pripravljati trpežne in naravne barve. L. 1506. vidimo Rafaela v Urbinu na dvoru tamošnjega vojvode Guidobolda; postal je kmalu ljubljenec vsega mesta: vsakdo je občudoval njegov bistri razum in plemenito srcé. Na dvoru se je seznanil z papežem Julijem II.; kmalu pozneje (l. 1508.) je povabil Julij II. našega umetnika v Rim, odkoder se ni več preselil. V Rimu je posvetil Rafael vse svoje sile v olepšavo krščanske prestolnice. Papež Julij II., hrepeneč po zunanjem blesku in sijaju, je hotel imeti divno slikano svoje stanovanje, ki naj bo res pristojno in prikladno papežu, prvemu vladarju na zemlji. — Tega velečastnega naročila se je lotil Rafael z največjim navdušenjem. Rafael je okrasil tri zasebne papeževe sobane (»Sala di Costantino« = Konstantinova dvorana; »Stanza d'Elidoro« = Helijodorova dvorana; »Stanza della Segnatura« = Dvorana podpisov in eno veliko dvorano s

slikami (»Sala dell' Incendio« = Dvorana požara.) Rafael si je v teh sobanah postavil spomenik, ki bo proslavljal ime Rafael, dokler bo zlato-rumeni Tiber poljubljaj skalnato zidovje večnega Rima. Še sedaj nosijo te sobane ime »Le stanze di Raffaello« = Rafaelove dvorane! Dvanajst let (od l. 1508 — l. 1520 — do svoje smrti — je slikal veliki Rafael imenovane sobe; vso krepost svojega življenja je posvetil temu delu. Glavna misel, ki ga je vnela za preslavno delo je — proslava sv. Cerkve. — Med tem pa, ko je Rafael slikal svoje »Stanze« v Vatikanu, dovršil je več

drugih izbornih slik, katere povsod, kjerkoli se nahajajo, smatrajo najdražjim biserjem lepih umetnosti. Prvo mesto med njimi zavzemajo radi svoje čudapolne krasote njegove *Madonne* (Marije): »Madonna della sedia« = Marija na stolu, »Madonna di Foligno« = Folinjska Marija, »Madonna di Sisto« = Sikstinska Marija i. dr. Rafaelove Marije so prikazni iz raja. V njih zre na nas neskončno ljuba in nepopisna mila — Mati Jezusova. — Rafaelov spomin moramo hvaležno v srcu ohraniti, kakor to tirja naša dolžnost in zahtevajo njegove nesmrtnne zasluge. S.

Darovi za Mladiko.

P. n. g. Seljak Jakob, Vidulin p. Puc	L 1.—
Č. g. Jos. Gojtan župn. Kaščerga p. Pazin	» 4.—
Č. g. Jos. Grasič župn. Beran p. Pazin	» 4.—
Prevzv. knežnadškof Gorica	» 2.—
Č. g. Ivan Kovačič župnik Podmelec	» 26.—
Č. g. Jos. Fon župnik Ajdovščina	» 2.—
P. n. g. Jože Makuc Solkan	» 2.—
P. n. g. Josip Cigoj Krmin	» —55
Preč. Karl Lupin Sp. Idrija	» —40
Preč. Ciril Munih žup. upr. Soča	» 6.—
Preč. I. Klobučar kurat Log	» 6.—
P. n. g. Ludovik Močnik Kneža	» 36.—
P. n. g. Ignacij Lapanja Podmelec	» 2.—
P. č. Valentin Knavec Logje	» 2.—
P. č. g. Alfonz Zaverl, žup. Št. Vid p. V.	» 1.—
P. č. Josip Vodopivec Nabrežina	» 4.—
P. n. g. Eliza Spacapan Gorica	» 2.—
P. n. g. Ant. Rejec župan Šebrelje	» 40.—

P. č. g. Janko Kmet žup. uprv. Vojsko	» 1.—
Marija Žerjal Brje	» 5.—
Olga Štokelj Trst	» 1.—
Marija Grahonja Gročana p. Kozina	» 2.—
Terezija Alberti	» 2.—
Kristina Bernetič Vrhpolje	» 2.—
P. č. g. Ivan Kunšič, dek. Cerkno	» 2.—
Župni urad v Hrenovicah	» 4.—
Marija Mestnik, Železniki Gorenjsko	» 2.—
P. i. g. Franc Kandus kpl. Tolmin	» 2.—
» Alojzij Kodermac	» 2.—
Karolina Jakin, Njivica Kojsko	» 2.—
Mihael Toroš Rim	» 2.—
P. č. Ciril Zamar, kurat Bilje	» 2.—
» Filip Abram, vikar Pliskovica	» 2.—
» Ivan Kenda, kurat Novaki	» 4.—
Družina Bizjakova in en drugi	» 20.—
Prav iskrena hvala vsem blagim dobrotnikom!	

Listnica uredništva. »Samotarju«. Hvala za nabrano gradivo! Porabimo priložnostno. Posebno rubriko za »Orlovstvo« otvorimo, ko se to gibanje dovolj razširi. — Cenj. uredniku »Bogoljub« v Lj. Ob ugodnejših trenutkih objavimo poslanc. Hvaležni smo Vam za priznanje in bodrilo, ki nam ga dajete s temi le besedami: »Dosti lepih časnikov imate. Jaz se veselim Vaše podjetnosti in Vašega napredka in Vam častitam k temu! Da, tako se mora delati, kakor Vi zdaj delate! Ne obupavati, ne tarnati, marveč delati, potem bodo že prišli boljši časi. Posebno »Mladika« je lepa. Vellko poguma, podjetnosti in lepih uspehov Vam zasedencem želi — urednik »Bogoljub«. — **Domen:** Hvala! Odlomek iz počete povesti priobči-

mo prihodnjič. — Prosimo za kak primeren prevod iz češkega! — P. C. v K. Pride nekoliko predelano na vrsto prihodnjič. — Rad. v Vip. Pesem prihranimo za kako svečano priložnost. Občudujemo vzlet Vašega duha, da gori v kljub visoki starosti 78 let v Vas tako mladeniški ogenj! Gledé onih 50 Marijinih pesmic bi ne bilo napačno, če jih ponudite odboru za zidanje cerkve na Sveti Gori (naslov: kn. nadšk. ordinariat.)

F. M. Za sedaj ni šlo. Pošljite nam še kaj. — **L. C.** v Št. Priporočamo se za članke »Stariši in šola«. S tozadevnim slovstvom lahko postrežemo. Sotrudniku S. S. in A. R.: Prihodnjič. — **I. G.** v D. Obljubljenega nismo prejeli! — Raznim: Klišeje smo naročili, a doslej jih še nismo dobili.

Primité fatu!

(Konec.)

Ali vi vse to verjamate?

Kaj bi ne verjeli! Duhovni, da, duhovni, ti delajo vojsko. Časih so delali točo, zdaj pa vojsko. Zmlom se ukvarjajo s kako tako rečjo, ki je ljudem v škodo. Noč in dan samo to premišljujejo, kako bi mogli ljudem škodovati. Strašno so veseli in srečni, če vidijo, kako se ljudje zvijajo v bolečinah. — Da, duhovni delajo vojsko! Duhovni vojake nabirajo in jih noter kličejo. Duhovni zidajo kosarane, vlivajo kanone, izdelujejo puške in strojnice, gradijo bojne ladje, napravljajo in polagajo mine, napovedujejo vojske in jih vodijo.

Če pa duhovni take reči delajo, i, čemu so pa potem na svetu kralji in cesarji, ministri in generali? Kaj pa delajo ti? Ali še ne veste? Ti pa mašujete, pridigujete, spovedujete, krščujete, otroke poučujete, pokopujete in procesije vodijo. Ali ne verjamate?... Vi zmajujete z glavo, češ, to ne bo res, to bi bil narobe-svet. Dobro ste povedali: Narobe-svet!

Res, narobe-svet! Da generali mašujejo in spovedujejo, tega ne verjame nobeden. Da pa duhovni vojske kujejo in napovedujejo, to verjamejo vsi. Kajti ni je tako debele, hudobne in neumne laži o duhovnih, da bi je ljudje ne verjeli in ne razširjali. Če je ne verjamejo, jo pa zoper svoje prepričanje vedoma in namenoma trosijo okoli. Kajti da bi danes — ko je svet vendar tako izobražen! — mogli ljudje kaj takega verjeti in resno trditi, je težko verjetno. Ako torej ta trditve ni debela neumnost, je pa živa zloba.

Da, duhovni so krivi vojske — tako gotovo kakor gotovo generali mašujejo, kakor gotovo na drevesih klobase rastejo, kakor gotovo je polž ujel zajca in kakor gotovo sedi kovač v luni. Ali to verjamate? Če to verjamate, potem morda res tudi verjamate, da so duhovni krivi vojske. Če pa teh nesmisli ne verjamate, potem menda tudi niste toliko »udarjenik«, da bi resno trdili, da so duhovni krivi vojske, — ko je njih poklic vendar popolnoma drug in ko so za vojskovanje poklicani čisto drugi možje, ki ne puste vmešavati se v njih delokrog.

Duhovni so krivi vojske. Povejte vendar kdo? kdaj? kje? kako? zakaj? Duhovni! Kdo so to? Ali vsi ali le nekateri, in kateri? Imenujte jih! Hočemo jih poznati. Cel svet naj jih pozna, na sramoten oder naj jih postavi, javno naj jih obsodi — sramotilce svojega stanu, ki so okrvavili svoje blagoslovljene roke s krvijo nešteatih! A dokazov hočemo. Pokažite dokumente, navedite priče: kdaj, kje in kako so delali za vojsko!

In zakaj bi delali? To bi bilo mogoče kveč-

jemu, ako bi imeli od vojske kak dobiček, gmoten ali duševen. A kakšen dobiček naj imajo od vojske? Povejte, kakšen! Ta, da so jim oficirji zasedli vse prostore v župnišču; ta, da so morali pisati ljudstvu nešteto prošnji; ta da so jim v vojski pobili najboljše mladeniče; ta, da so jim na vseh koncih zapeljavali dekleta; zlasti pa ta, da so jih, naše slovenske duhovnike, na začetku vojske po Stajerskem, Koroškem in v Istri žandarji vklepali v verige, gonili kot hudodelce skoz mesta, kjer jih je nemška druhal tepla in vanje pljuvala, potem so jih zapirali po ječah, kjer so z njimi ravnali kot z najgršimi zločinci — vse samo zato, ker so Slovenci in so bili zvesti svojemu rodu. Končno ta, da so morali s Primorskega in Notranjskega v ječo in pregnanstvo v Italijo, Sicilijo in Sardinijo, kjer so ječali in stradali nad tri leta, nekateri pa ječijo še danes, — samo zato, ker so si drznili reči kako besedico v prilog svojemu rodu in domačemu prebivalstvu. To je dobiček, ki so ga imeli duhovni od vojske. Zares kako bi po vsem tem ne bili navdušeni za vojsko, ki jim prinaša take krasne dobičke!

»Pa so govorili nekateri na začetku vojske, da je vojska šiba božja, ki naj bi si jo ljudje obrnili v pokoro.« Mogoče, da so govorili tako ali se pa pravi to vojsko hoteli, vojsko povzročiti, vojsko zakriviti? Tudi plasec teh bukvic je bil nekaj podobnega rekel, in vendar je bil ves čas zaklet sovražnik vojske, tako da bi bil — če bi ga bila avstrijska vojaška oblast slišala — že davno pokopan na ljubljanskem vojaškem strelišču za Golovcem....

»Pa so agitirali za vojno posojilo!« — To je pač bridko, zgubiti denar, težko prislužen denar, posebno če ga nimaš veliko. Pa ni treba še obupati nad njim! Nedavno se je izvolil v Ljubljani odbor veljavnih mož, ki bo storil vse, kar je mogoče da kar največ reši, če mogoče seveda vse. — Za to vojno posojilo so res nekateri prigovarjali. Vsi ne. Pisec te knjižice ni nikdar zgubljaj besedi za vojno posojilo in če bi bil imel milijone, bi ne bil dal vinarja. Če so pa drugi prigovarjali, so storili to vsled tega, ker je vojska in civilna oblast tako strašno pritiskala nanje, da se ni bilo mogoče ustavljati. »Zakaj so jo pa ubogali, zakaj se niso uprli!« Zakaj se pa uradniki niso uprli in vojaki pušk pometali od sebe? Na ta način bi bilo najhitreje konec vojski. Toda kdo si je upal? Vse je bilo pod takim pritiskom, da bi bilo gorje, ko bi se kdo ustavil. Duhovnom je bilo naročeno, da morajo porabiti ves svoj vpliv za posojilo, da morajo agitirati od hiše do hiše in da morajo poročati glavarstvu, koliko so dosegli. Če ni bilo poročila, so ponovno zahtevali odgovor in klicali

na odgovor na glavarstva, — tako da se ni bilo mogoče izogniti. Delali pa so za vojno posojilo tudi drugi in še kako! To, kar so spravili skupaj duhovni, je le en neznamen del posojila. Toda kdo drugim to zameri? Kdo jim kaj očita? Grešniki so samo duhovni!

»Kaj pa tisto pisanje in navduševanje za vojsko na začetku vojske?« — Pisec te knjižice, ki je kot izrazit pacifist (načeln nasprotnik vojska) od vsega početka protestiral proti takemu govorjenju in pisanju, misli, da sme o tem izreči svojo sodbo. Prav ni bilo, da se je tako govorilo in pisalo; razlagati se pa vsaj deloma da. Umor Franca Ferdinanda, ki nam je bil takrat vsem živo pred očmi, je ljudi podkuril, da so postali bojevit. — Na zunaj vsaj, četudi v srcu ne, je bilo vse za vojsko. Tudi socialni demokratje, od katerih smo pričakovali odpora, so bili kakor v Nemčiji tako v Avstriji za vojsko, vsaj odpora niso nobenega pokazali. Pa jim tega ne očitamo. Nobeden namreč ne velja rad za nepatrijotičnega, ali da bi se mu očitano, da mu za domovino ali državo nič ni. Navdušenje za vojsko je bilo po vseh državah. Kaj so vse počeli in pisali za vojsko Italijani, nam je še znano. Tudi Francozi so se silno navduševali za vojsko. Narekoval jim je to patrijotizem, dasi se za vojsko samo na sebi noben človek zdravega uma ne more navduševati; kajti vojska je najstrašnejše gorje, ki more zadeti človeštvo. Tudi pri nas so

Odgovorni urednik A. Sfiligoj.

Vrvar

MIHAEL SUSSIG

v Gorici, Raštelj št. 16.

Velika izber najboljših vrvi, špagata,
: : prediva itd. : :

TRGOVINA Z MOŠKIMI KLOBUKI.

RAJER EVGEN

vinska trgovina

Gorica - Via Cesare Battisti 20
(poprej Via Teatro)

priporoča svojo **VINA.**
: : zalogo : :

A. Černigoj
MIZARSTVO

GORICA, Tržaška cesta. : : :

se mnogi ljudje (različne barve in mišljenja) cedili patrijotizma, kakor se cedijo danes; ker pač tako najbolj kaže. Deloma so jih k temu silile razmere, deloma je bila pa prevelika gorečnost. Zakrivilo pa vojske to ni. Smrt Franca Ferdinanda je bil samo neposreden povod vojske, iskra, ki je švignila v dva nabita kanona, ki sta čakala pripravljena, na vsak čas počita. —

Cel svet vé, kolike se je papež trudil, da bi vojske preprečil, zabranil, okrajšal in posledice vojske kolikor mogoče omilil in olajšal. Kdor količkaj bere, je lahko bral njegova pisma vladarjem, bral o njegovem posredovanju v prilog vojnim ujetnikom, da naj se spuste v domovino, da naj se ž njimi ravna človeško in se jim stanje kolikor mogoče omili. Celo pravoslavni škotje so se iz Rusije obrnili na njega za pomoč. Iz svojih pičlih sredstev je pošiljal precejšnje svote raznim državam v pomoč ujetnikom.

Zabavljanje zoper duhovščino je postala epidemija, nalezljiva beležen. Te vrste bacili švigajo povsod po zraku, in na kogar sede tak bacil, tega žene neka notranja sila, da mora zabavljati. Kakor se pa zoper vse epidemije izdado varnostne odredbe, tako je tudi že zadnji čas, da se tej epidemiji postavijo meje.

(Iz knjižice »Primité tatu«, spisal Nemanč. Ljublj. 1920).

:: BRIVNICA ::

Ludvik Coter, Gorica, Piazza Grande 17.

— se priporoča slavnemu občinstvu. —

Novoporočenci! Begunci!

Oglejte si obnovljeno zalogo ravnokar došlega različnega pohištva pri

ANTON BREŠČAKU

GORICA - Via CARDUCCI - GORICA

STAVBENIK

I. NIBRANT

Solkan št. 245

prevzema stavbena dela pod ugodnimi pogoji. Opozarja sl. županstva, cerkvere urade in zasebnike, da prevzema zgradbe celih občin, cerkva, šol, itd.

➡ Domača, solidna tvrdka. ⬅

Velika zaloga stavbenega lesa

vsake vrste in množine. Cene ugodne.

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA
Na drobno Na debelo.
GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

Volneno in bombažasto sukno
— za moške in ženske. —

Velika izbera perila, šifona, razno-
vrstnega platna za rjuhe,
brisač vsake vrste, serviet, belih in
barvanih namiznih prtov
vsake velikosti, žepnih robcev, vol-
nenega, bombažastega in sukanega
blaga za blazine, volnene in
bombažaste odeje, bele in barvane
posteljne prevlake, z volno napol-
njene in s klotom raznih barv,
volnenim porhatom, zefirjem, eta-
minom in batistom prevlečene odeje.

Velika izbera
potrebščin za krojače
— in šivilje —

Obleke za moške, dame in otroke.
Bele in barvane moške srajce in
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naro-
čila oblek in perila za moške, dame
in otroke.

Staroznani hotel z restavracijo

„PRI ZLATEM JELENU“

v Gorici postreže vsem svojim gostom po naj-
boljši moči in po pošteni ceni.

**Goriška zveza gospodarskih
zadrug in društev v Gorici**

registrovana zadruga z omejeno zavezo

**v Gorici, Corso Verdi 32,
I. nadstr.,**

uraduje vsak delavnik od 8. do 12.

in od 3. do 5. popoldne.

Ob sobotah in pred prazniki pop-
ter ob nedeljah in praznikih je urad
zaprt.

Andrej Mavrič, krojač in tr-
govec št. 22
na Travniku, se najtopleje priporoča slav.
občinstvu v mestu in na deželi, posebno
pa preč. duhovščini, za obila naročila, ka-
tere izvršuje točno in po znižanih cenah.

Andrej Golja

Gorica TRAVNIK 21 Gorica

Zaloga vsakovrstnih lesenih izdelkov, ka-
kor: škafov, orn, stolic, sit, rešet in druge
suhe robe. — Velika izbera košev in
kuhinjskih potrebščin.